

ERDÉSZETI LAPOK

LXXIX
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

2.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-u. 6 sz. II. em. (Tavb.: 123-722.)

Közleményeink egészben vagy részben való átvétele csak a forrás
megnevezése mellett történhetik.

Kaán Károly †

A metsző januárvégi hideg még dermesztőbbre vált azon a reggelen, amikor a táviró szétvitte az ország minden részébe a megdöbbentő hírt: *Kaán Károly* meghalt.

Tudtunk betegségéről és egyesületünk rendkívüli közgyűlésén elemi erővel nyilatkozott meg iránta az együttérzés melege, amely a magyar erdészet nagy fiának mielőbbi felgyógyulását kérte a Mindenhatótól.

Nem gondoltuk, hogy alig 3 nap múlva a koporsója mellett állunk.

Hiszen csodálatos ereje élete folyamán a válságok egész sorát győzte le és Anteusként kezdte előlről mindig a harcot rajongásig szeretett szakmájáért és nemzetéért.

Nincs könnyű dolga annak a tollnak, amelynek ma *Kaán Károlyról* kell írnia. Mert lehetetlen egy rövid búcsúztatóban összefoglalni mindazt, amit *Kaán Károly* egyénisége és munkája a magyar erdőgazdaságban jelentett.

Hiszen alkotásai már életében *történeti távlatot* nyertek és neve *fogalom* volt mindazok előtt, akiknek akár a legkisebb közük is volt az erdőhöz.

*

Nagykanizsán született 1867. július 12-én. Itt tett érettségi vizsgát is és a selmecbányai erdészeti akadémián

fényes sikerrel befejezett tanulmányai után 1888-ban *Batthyány* Ilona grófnő uradalmában kezdi meg, mint gyakornok, erdészeti pályafutását.

1889. március hó 27-én mint műszaki díjnok Besztercebányán állami szolgálatba lép, 1892-ben m. kir. erdészjelöltté, 1895-ben erdösszé nevezik ki és 1901-ben a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság központjába rendeli felsőbb-sége szolgálattételre.

1907-ben erdőmesterré lép elő és 1908-ban már a földművelésügyi miniszteriumba kerül. Hivatali pályája innen kezdve ragyogó íveléssel emelkedik fölfelé.

1909-ben erdőtanácsos, 1912-ben főerdőtanácsos és ügyosztály-vezető, 1916-ban pedig a kincstári (I. B.) főosztály főnöke lesz. 1917-ben miniszteri tanácsos, 1919-ben h. államtitkár és államtitkári felügyeleti hatáskört nyer.

Ugyanennek az évnek az őszén átveszi az „*Erdő- és Faügyek Országos Kormánybiztossága*”-nak a vezetését, amelyet az akkori, különlegesen nehéz viszonyokra való tekintettel kellett életrehívni.

1924-ben megkapja az államtitkári címet és ebben a rangban vonul nyugalomba az 1925. év végével.

Szolgálati ideje alatt többször lép elő soronkívül és ismételten részesül a magasabb fizetési osztály címének és jellegének a kitüntetésében. Értékes szolgálatait Őfelsége a III. oszt. vaskoronarenddel, a II. oszt. hadi érdemkereszttel és a Kormányzó Úr a magyar érdemrend csillagos középkeresztjével ismeri el.

A *Magyar Tudományos Akadémia* 1924-ben levelező tagjává választja, annak a nagyszabású és termékeny irodalmi munkásságnak a jutalmazásául, amellyel *Kaán Károly* nemcsak a saját szűkebb szakmáját, annak jóformán mindegyik ágazatát szolgálta, hanem közgazdaságunk szellemi fegyvertárát is maradandó értékű művekkel gyarapította.

Nyugalombavonulása után ez a munkásság még jobban elmélyül és a hivatali gondoktól megszabadult, széles látókörű közgazda alkotó-ereje egyre jobban kibontakozik.

Megírja „*A magyar Alföld*” c. hatalmas munkáját, amely az Akadémia kiadásában jelenik meg és 1928-ban, az

előző 3 év közgazdasági munkái közül kiemelten, a báró Kornfeld-alapítvány díját nyeri el. 1929-ben megjelenik — „*Az Alföld problémája*“ címen — alapvető elgondolásának a további kifejtése; ezt a következő évben az Akadémia a Weisz Fülöp-alapítvány díjával tünteti ki.

1932-ben már az Akadémia megbízásából írja meg „*Természetvédelem és a természeti emlékek*“ c. nagy művét, amely máig is legtekintélyesebb forrásmunkája a magyar föld értékeinek megmentése érdekében megindult mozgalomnak és méltán részesült a Vitéz József-féle alapítvány díjában.

A nemzetéért aggódó termékeny, nagy elme egyre többet ölel magához a magyarság fájó kérdéseiből és éjt-napot egybetevő gyötrődéseken keresztül keresi ezekre a feleletet.

Az 1935-ben közreadott „*Gazdaságpolitikai feladatok*“ c. tanulmánya már a kormányzati ágak földbirtok-ügyeivel, a közületek és birtokosságok földvagyon-kérdéseivel, a mezőgazdaság irányával, intézési módjával, érdekképviseleteivel, és a kormányzathoz való viszonyával foglalkozik.

Utolsó munkáját, a mult évben megjelent „*Alföldi kérdések*“ 420 oldalas kötetét — amelyet lapunk januári számában méltattunk — a szerző egy hatalmas gazdaságpolitikai tanulmánysorozat bevezetőjének szánta.

Mérhetetlen vesztesége a magyar szellemi életnek, hogy ez a terv meg nem valósulhatott.

A hazai és külföldi erdészeti szaklapokban 1899-től kezdődőleg további 70 tanulmánya jelent meg és a számát sem ismerjük azoknak a kisebb terjedelmű írásainak, amelyek a napisajtó rovataiban láttak napvilágot.

A hazai természetvédelem terén kifejtett úttörő munkájáért a kormány azzal fejezte ki elismerését, hogy az új erdőtörvény alapján megalakított *Országos Természetvédelmi Tanács* elnöki tisztét ruházta rá.

Erdemeit a külföld is méltányolta és a *Finn Erdésztudományi Társaság* örömmel választotta meg tiszteletbeli tagjának.

*

Hivatali működését a nagyhatású intézkedések és törvényalkotások egész sora kísérte.

A keresztény magyar gondolatnak már akkor a zászlóvivője volt, amikor az még mélyen szunnyadt a lelkekben és gyakorlati megvalósítását a közvélemény lehetetlennek tartotta.

A kincstári erdőbirtokok házi kezelésbe való vételével *Kaán Károly* ragyogó példát mutatott arra, miként kell a magyarság veszélyeztetett létérdekeiért elszántan harcba szállani és a reform fényes pénzügyi eredményeivel ráeszméltette magánerdőgazdaságunkat is a belterjesebb kezelés szükségére.

Szolgálatának kezdetén közről láthatta a kárpáti erdők gazdagságát, nem esoda tehát, hogy az összeomlás után nehezen tudott megbarátkozni a Csonkaország rontott gyertyán-állományaival és gyér akácosaival.

De nemzetével szemben érzett felelőssége csakhamar kötelességévé tette az adott helyzet minél teljesebb megismerését és mi sem jellemzi jobban szellemének rugalmasságát, mint az a körülmény, hogy a *Kárpátok szerelmeséből Alföldünk egyik legkiválóbb szakértője lett.*

Az Alföld fásításáról szóló 1923. évi XIX. t.-c. évtizedek mulasztásának a helyrehozásához nyitotta meg a lehetőséget. Nem rajta múlt, hogy politikai és pénzügyi változások rövidesen megakasztották a széles alapokra fektetett és óriási lendülettel megindított munkát, amelynek a kormányzat csak a legutóbbi években adta meg ismét az őt megillető keretet.

De az erdészeti homok- és szikkísérleti telepek és 100.000 kat. holdnyi újonnan telepített alföldi erdő már eddig is *Kaán Károly* érdemeinek állítottak elévülhetetlen emléket.

Külön fejezetet érdemel erdészeti szakoktatásunkról való gondoskodása.

Az 1918-ban Vadászerdőn megnyílt középfokú m. kir. erdőgazdasági szakiskolát Magyarország erdészetének az igényei szerint tervezte meg. Trianon azonban ezt is épen úgy derékba törte, mint számos egyéb értékünket.

A Selmezbányáról kiüldözött főiskoláért szegénységünkben is többet tett, mint mások a gazdag és boldog békeévekben.

Sopronban az ő energiája vitte a rideg kaszárnyából méltóbb keretbe az ősi Alma matert és az erdészeti tan-székek számának tizenegyre való szaporításával biztosítékot kívánt nyújtani felsőoktatásunknak arra is, hogy önállóan folytathassa útját, ha erre szükség mutatkoznék.

Mint az erdő- és faügyek országos kormánybiztosa a kommunizmus utáni nehéz órákban erős kézzel megteremtette az ország zavartalan faellátását és rövid időn belül három törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé, amelyek mind a Csonkaország erdőgazdaságának egyensúlyba hozását célozták.

Egyesületünknek alapító tagja és 1920—1923-ig az alelnöke volt; az első anyagi segítséget, lapunk talpraállítá-sát neki köszönhetjük.

*

Mint minden harcos embernek, neki is számos ellen-fele volt. De kivételes képességeit, *elhivatottságát*, munká-jának nagyvonalúságát és maradandó értékét, lángoló szak-szeretetét, mindenki és mindig fenntartás nélkül elismerte.

Sokan ridegnek és zárkózottnak ítélték, mert sohasem kérkedett azzal, ami jót tett kartársaiért és felebarátaiért.

A megszállt területekről kiüldözött magyar erdő-mérnököket — sokszor nagy áldozatok árán — kivétel nél-kül kenyérhez juttatta, az özvegyek és árvák könnyeit fel-szárította, segítő keze mindenhová elért, ahol erre szük-ség volt.

Két évtized mult már el az összeomlást követő szo-morú idő óta, de hogy *Kaán Károly* egyénisége, szakbeli és emberi nagysága milyen elevenen él még ma is a lelkekben, annak a lapunk áprilisi számában „*Emlékezzünk...*” címen megjelent méltatás a legékesebben szóló bizonyítéka.

A nagy tölgy most kidőlt és nagy ürt hagyott maga után.

Ravatalánál még egyszer felsorakozott az egész ma-gyar erdőmérnöki kar, barátainak és tisztelőinek sokasága.

Az államerdészet, a Budapesti Mérnöki Kamara és a Mérnöki Tanács nevében *Molcsány* Gábor miniszteri taná-esos, a Magyar Tudományos Akadémia nevében *Marek* József dr., ny. egyetemi tanár búcsúztatták; egyesületünk

utolsó köszöntését ifj. gróf *Teleki* József alelnökünk, az Országos Természetvédelmi Tanácsét pedig *Gombocz* Endre dr. egyetemi tanár tolmácsolták.

Adja a Magyarok Istene, hogy *Kaán Károly* dús örökségével mindig a magyar erdőgazdaság javára sáfárkodjanak az utódai, *Széchenyi* intelmének szellemében: „*Csak a mult megbecsülésén épülhet fel a jövő!*“.

Mihályi.

*

Karl Kaán † Von Dr. Ing. Z. *Mihályi.*

Unerwartet, nach kurzer Krankheit verschied am 28. Januar der hervorragendste Forstmann Nachkriegsungarns *Karl Kaán*, Staatssekretär d. R., Mitglied der Ungarischen Wissenschaftlichen Akademie, Präsident des Landesnaturschutzsenats, gründendes Mitglied und ehemaliger Vicepräsident des Landesforstvereins, der ihn 3 Tage vor seinem Tode zum Ehrenmitglied wählte.

Seine überwältigende Persönlichkeit und die unvergänglichen Verdienste, die er sich während seiner Dienstzeit (vor dem Kriege: durch die Reform der ärarischen Holzverwertung, nach Trianon: durch den Neuaufbau der Forstwirtschaft, durch das Gesetz über die Aufforstungen auf dem Tiefland, ferner durch die Förderung des forstlichen Schulwesens und der Fachliteratur usw.) und als Wissenschaftler durch seine erstaunliche schriftstellerische Tätigkeit erwarb, wurden erst vor kurzem im Aufsatz „*Denken wir nur zurück...*“ dieser Zeitschrift (Heft V. 1939.) gewürdigt.

Sein ganzes Leben war rastlose und erfolgreichste Schöpfung, wofür ihm Forstwesen und Vaterland zu tiefstem Dank verpflichtet sind.

*

Charles Kaán †, par le Dr-Ing. Z. *Mihályi.*

Charles Kaán, secrétaire d'État (décédé le 28 janvier 1940) a été le personnage le plus éminent dans la sylviculture de la Hongrie d'après-guerre; l'importance de son oeuvre, en particulier de la loi relative au reboisement de la Plaine (loi XIX de 1923), lui assure une mémoire impérissable.

*

K. Kaán † By Dr. Ing. Z. *Mihályi.*

State Secretary *K. Kaán* (deceased on 28th January 1940) was the most outstanding figure in post-war Hungarian forestry; his memory is immortalized by works of epoch-making importance, in the first place by Law XIX. 1923 dealing with the afforestation to be carried out on the Great Plain.

Az Országos Erdészeti Egyesület tiszteletbeli tagjai.

Lélekemelő ünnepségnek volt a tanuja patinás székházunk nagyterme január hó 25-én.

Régi adósságot törlesztettünk. És ezzel újból bizonyosságot tettünk arról, hogy az egyesület mindenkor készséggel méltányolja a hazai erdőgazdaság érdekében kifejtett munkát és az egyesület iránti ragaszkodást.

Tiszteletbeli tagokat választottunk. *Az egyesület fennállása óta első ízben.*

Nem azért, mintha eddig nem lettek volna kiváló egyéniségek a magyar erdőszetnek.

A bőséges és gazdag mult is mindig hálás volt a maga módján. Most azonban, amikor a nagy összeomlásból jóformán csak erkölcsi tőkénket tudtuk megmenteni, — úgy érezzük — még inkább fokozódik a jelentősége annak, hogy az egyesület az eddig soha nem alkalmazott megkülönböztetéssel óhajtotta köszönetét kifejezni.

A rendkívüli közgyűlés keretében báró Waldbott Kelemen elnök terjesztette elő gróf Andrássy Sándor, Kaán Károly, dr. Kiss Ferenc, Krippel Móric, gróf Keglevich Gyula és gróf Széchenyi Bertalan tiszteletbeli tagokká való megválasztására vonatkozó indítványát, amelynek a szövegét szó szerint közöljük.

„Tisztelt Közgyűlés! Alapszabályaink 8. §-a módot adt az egyesületünknek arra, hogy azokat a tagjait, akik az egyesületi életben vagy a magyar erdőgazdaság szolgálatában különös érdemeket szereztek, *tiszteletbeli tagokká* való választással tüntesse ki.

Egyesületünk fennállása óta eddig nem élt ezzel a jogával. Mindössze a magyar erdőszet történetének egyik legkiemelkedőbb alakját, *kálnoki Bedő Albert* államtitkárt választotta meg örökös tiszteletbeli alelnöknek, azokért az érdemekért, amelyeket *Bedő Albert* az egyesületben viselt tisztségével kapcsolatosan szerzett a magyar erdőgazdaság fejlesztése körül.

A mai idők komolysága kétszeresen kötelességünké teszi, hogy *az egyesületi életet elmélyítsük*, tagtársaink ragaszkodását fokozzuk és egymással való érintkezésüket közvetlenebbé, szívesebbé tegyük. *Ez* a célunk a vidéken tartott közgyűlésekkel, tanulmányutakkal és az 50 éves egyesületi tagság iránti tisztelet jeléül kiadott díszoklevelekkel is.

Önként kínálkozik tehát, hogy amikor az egyesület *különös hálijának* kíván kifejezést adni, igénybe vegye azt a lehetőséget, amelyre az alapszabályok módot adnak.

Ez a hála *egyformán* megilleti azokat, akik a *magyar erdőgazdaság előbbrevitelén és az egyesület fejlesztésén* egy emberéleten át fáradoztak, mert hiszen *ez a kettő* — meggyőződésünk szerint — *elválaszthatatlan egymástól*.

A magyar erdőszet Trianonnal kétségtelenül történelme legsúlyosabb megpróbáltatását élte át. Hogy ma mégis életerős, új hajtásokkal tör ismét az ég felé, elsősorban azoknak a férfiaknak köszönhető, akik nem csüggedő hittel, lankadatlan munkakedvvel és eredményekben gazdag alkotásokkal építették a jobb jövőt.

Igazgató-választmányunk legutóbbi ülésén felhatalmazást kértem arra, hogy egyesületi életünknek azokat a kiválóságait, akik a maguk hivatalos munkakörében, sőt azon túl, hosszú évek során át mindig igaz szívvel küzdöttek a magyar erdők érdekeiért és egyesületünknek felvirágoztatásáért, a *tiszteletbeli tagsággal* való felruházásra terjeszthessem elő az igen tisztelt Közgyűlésnek.

Igazgató-választmányunk ehhez a javaslatához egyhangú lelkesedéssel járult hozzá és így van szerencsém tisztelettel arra kérni a Közgyűlést, mértóztassék *gróf Andrássy Sándor, gróf Keglevich Gyula és gróf Széchenyi Bertalan* erdőbirtokos-tagtársainkat, valamint *Kaán Károly, dr. Kiss Ferenc és Krippel Móric* erdőmérnök-tagtársainkat tiszteletbeli tagokká választani. (*Hosszantartó taps.*)

Bár úgy érzem, hogy indítványomat nem kell különösen képen indokolnom, mégis legyen szabad rámutatnom azokra a körülményekre, amelyek tiszteletadásunkat kellőképpen megvilágítják.

Egyesületünk megalakulása óta büszke arra, hogy valóban *a magyar erdőgazdaság egyetemét képviseli*, mert egyformán helyet foglalnak benne az *erdőbirtokosok*, az *állami és magánerdőtiszt* kar.

A szoros együttműködés hét évtized alatt mindig csak hasznóhajtóan munkálta a magyar erdőgazdaság javát, de az erdőbirtokosság és az erdőtiszt kar megértésének előnyeit különösen a háború utáni időkben éreztük, amikor a romok helyén kellett új épületet emelnünk.

Ekkor vállalta *gróf Széchenyi Bertalan* Önagyméltósága az elnöki tisztelet és körültekintő, bölcs vezetése óriási nyereség volt a tagjaiban megfoglyatkozott, vagyont veszített egyesület számára.

Mint közjogi életünk egyik vezére és a magyar közgazdaság nagysúlyú tényezője, később is mindig változatlan melegséggel viselte szíven a magyar erdőgazdaság sorsát és ennek nemcsak a saját uradalmában, hanem a közéletben is számos tanujelét adta.

Gróf Keglevich Gyula Öméltóságában igazgatóválasztmányunk *nesztorát* tiszteljük, aki patriárka-kora ellenére is egyik legszorgalmasabb látogatója az üléseknek és amennyire egészségi állapota engedi, mindig tevékeny részt vesz az egyesület megmozdulásában.

Érdeklődése és tettekre készsége nem egy fiatalabb tagtársunkét multa felül és egyéni szivélyessége igen sokban járult hozzá egyesületünk belső harmóniájának kiépítéséhez.

Gróf Andrássy Sándor Önagyméltósága közel négy évtized óta tagja igazgatóválasztmányunknak. Mint birtokos egyike azoknak, akik a saját gazdaságukban mintaszerű példával mutatják meg, miként lehet belterjes erdőművelés mellett magas vadászkultúrát is meghonosítani úgy, hogy az irígylésreméltó, hasznos kiegészítője legyen az erdő szépségének.

Hosszú éveken át volt a Zemplénvármegyei Gazdasági Egyesület elnöke; széleskörű gazdasági ismereteit, bölcs mérsékletét és kezdeményező szellemét igazgatóválasztmányunk is gyakran vette igénybe és javaslatai mindig az egyéni érdeken felülemelkedő, országos célokat szolgálták.

Kaán Károly ny. államtitkár úr Öméltóságának a neve már régóta *fogalom* mindnyájunk előtt.

A háborúutáni Magyarország erdőgazdaságát az ő erős keze emelte fel elesettségéből. Bár ragyogó eredményű munkája, a kinestári erdőgazdálkodás reformja, Trianonnal derékba töit, mint az erdő- és faügyek kormánybiztosa, *megmentette ennek a szegény országnak azt, ami megmenthető volt* és az alföldfásítási törvénnyel visszavezette közgazdaságunkat arra az útra, amelyet még a Legnagyobb Magyar jelölt ki nemzete számára.

Mint a Magyar Tudományos Akadémia tagja, sokoldalú buvárkodásával ma is fáradhatatlanul szolgálja hazáját és hogy alkotó ereje mit sem csökkent, azt nagyszabású közgazdasági munkáinak legújabbja, az „Alföldi kérdések” című, nemrégén megjelent hatalmas kötete igazolja.

Dr. Kiss Ferenc ny. miniszteri tanácsos úr Öméltóságát a tudományosan is megalapozott okszerű *alföldfásítás atyjának* kell tekintenünk, aki nagyszerű és maradandó eredményeivel messze megelőzte a külföldi szakembereket is.

Ha e'lévülhetetlen érdemeit a szegedi M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem a *díszdoktori* címmel kívánta elismerni, úgy érzem, az Országos Erdészeti Egyesület sem tagadhatja meg tőle azt, amit alapszabályaink szerint tiszteletben legtöbbet nyujthat neki.

Krippel Móric ny. egyetemi tanár úr Öméltóságát 3 évtized tanári munkája állítja tiszteletbeli tagjaink sorába és az a hálás ragaszkodás, amellyel tanítványainak ezernyi serege emlékszik reája.

Az igazi tanító a tanítványaiban él tovább és a ma dolgozó magyar erdőmérnökök javarésze — akár a saját szűkebb szakmájában, akár azon kívül találta meg kenyerét, — szakszeretetlen, becsületes, elmélyedő munkában és a magyarsághoz való törhetetlen ragaszkodásban, elsősorban *Krippel Móric* tanítványának vallhatja magát.

Hálát adunk a Mindenhatónak, hogy *Krippel Móric* kedves kartársunk munkaerejét a nyugalombavonulása utánra is megtartotta nekünk és örülünk, hogy felemelt szavát tekintélyes testületek még ma is szívesen meghallgatják.

Újévre megjelent könyvét a helyes magyar erdészeti szakkifejezésekről az egész ország nagy érdeklődéssel fogadta és a legmelegebben méltányolta; hisszük, hogy még sok értékes dolgozattal ajándékoz meg bennünket.

Ha javaslatomat el méltóztatnak fogadni, azt határozatnak mondom ki és erről a helyről a legmelegebben üdvözlöm az Országos Erdészeti Egyesület tiszteletbeli tagjait, Isten áldását kérve további munkájukra. (*Lelkes taps és éljenzés.*)

Gondoskodni fogok arról is, hogy tiszteletbeli tagjainknak megfelelő díszes kivitelű értesítés formájában hozzuk tudomásukra megválasztásukat.“ (*Helyeslés.*)

*

Mélységes fájdalmunk, hogy alig néhány nappal az ünnepség után, amely tiszteletbeli tagokat adott egyesületünknek, már el is vesztettük közülük azt, akinek kimagasló egyénisége külön korszakot jelent a magyar erdőgazdaság történetében.

Frissen hantolt sírjánál megrendülve tekintünk vissza munkás élete nagyszerű eredményeire és szent meggyőződésünk, hogy az elvetett mag *fogékony talajra* hullott.

Büszkeséggel és a jobb magyar sorsba vetett törhetetlen hittel köszöntjük tiszteletbeli tagjainkat, akik szóval és tettel mindig ezt a jobb jövőt szolgálták.

Adja a Mindenható, hogy megérhessék a teljesülést is!

Mihályi.

*

Die Ehrenmitglieder des Landesforstvereins. Von Dr. Ing. Z. Mihályi.

In diesem Jahr geschah es zum erstenmal seit der Gründung des Vereins (1866.), dass der §. 8 der Satzungen zur Anwendung gelangte.

Auf Vorschlag des Präsidenten, Baron K. von *Waldbott* wurden anlässlich der am 25. I. abgehaltenen ausserordentlichen Generalversammlung die langjährigen Mitglieder des Vereins: Graf Sándor v. *Andrássy*, Staatssekretär d. R. Károly *Kaán*, Graf Gyula v. *Keglevich*, Dr. Ferenc v. *Kiss*, Prof. Móríc v. *Krip-pel* und Graf Bertalan v. *Széchenyi* einstimmig zu Ehren-

mitgliedern gewählt in Anerkennung ihrer hohen Verdienste bei der Förderung der ungarischen Forstwirtschaft und des Vereinslebens.

Les membres d'honneur de la Société Nationale de Sylviculture, par le Dr-Ing. Z. Mihályi.

Le comte S. de *Andrássy*, le secrétaire d'État Charles *Kaán*, le comte J. de *Keglevich*, le conseiller ministériel Dr. F. de *Kiss*, le professeur M. de *Krippel* et le comte B. de *Széchenyi* ont été élus — en récompense de leurs services rendus à la sylviculture hongroise — membres d'honneur de la Société Nationale de Sylviculture par l'assemblée extraordinaire de celle-ci le 25 janvier 1940.

The Honorary Members of the Hungarian Forestry Association. By Dr. Ing. Z. Mihályi.

Count S. de *Andrássy*, State Secretary K. *Kaán*, Count Gy. de *Keglevich*, Ministerial Councillor Dr. F. de *Kiss*, Prof. M. de *Krippel*, and Count B. de *Széchenyi* were elected Honorary Members of the Hungarian Forestry Association by an extraordinary meeting of the Association held on 25th January 1940 in recognition of their valuable services to Hungarian forestry.

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesületnek Budapesten az egyesület székházában *f. évi március hó 12-én* (kedden) délelőtt 11 órai kezdettel tartandó

rendkívüli közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Az egyesület képviseletében az Országos Mezőgazdasági Kamarába kiküldendő két rendes és két póttag megválasztása.

2. Esetleges indítványok.

Budapest, 1940. évi február hó 14-én.

Biró Zoltán

ügyvezető.

Báró Waldbott Kelemen

elnök.

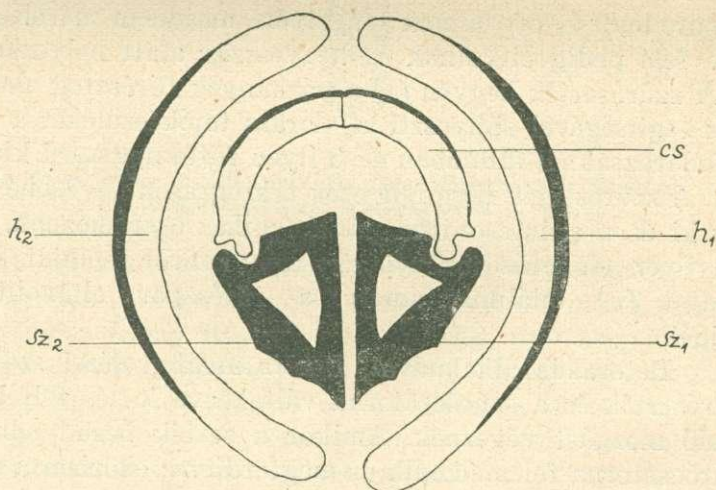
A fadarazsak és kártételük.

Írta: Dr. Győrfi János.

Készült a M. kir. József Nádor Műegyetem Erdővédelemtani Tanszékén.
Vezető: Kelle Arthur egyetemi ny. r. tanár.

Az erdőgazdaság célja az erdő jövedelmének fokozása, ami a kitermelt szerfa mennyiségétől, minőségétől, alkalmazhatóságától függ. A fa műszaki felhasználhatóságát a nem megfelelő termőhelyre való telepítés, vagy elemi csapások következtében elszaporodott, a fa belsejében élő rovarok erősen csökkenthetik, sőt azt ipari célokra teljesen alkalmatlanná is tehetik. Ezek között az úgynevezett műszakilag káros rovarok között nagy szerepet játszanak a fadarazsak.

A fadarazsak, *Siricidae*, a hártýásszárnyúak, (*Hymenoptera*) rendjének növényevő (*Symphita*) alrendjébe tartoznak. Közös jellemvonásuk, hogy potrohuk töve egész szélességében a torral összenőtt, a combgyűrűjük kétízű, csápjuk fonal-, vagy serte-alakú, sohasem törött, mellső szárnyukon lándzsasejt mindig van (L. 4., 5. ábra), tojókészülékük a potrohból kinyúlik.

5.

1. ábra. *Sirex gigas* L. tojókészülékének keresztmetszete. (Eredeti rajz. 90-szeres nagyítás. h_1-2 : védőhüvely, sz_1-2 : szűrőserte, cs : szűrőesatorna.)

A fadarazsak, amint azt nevük is elárulja, álca alakban a fásnövények belsejében élnek, kimondottan műszakilag káros rovarok. Peterakás céljaira mindig csak valami oknál fogva beteg, nedvkeringési zavarokban szenvedő, vagy frissen döntött fákat választanak. Az egészséges, vagy kiszáradt, valamint a korhadó, vagy gombák által erősebben bontott törzseket, illetőleg törzsrészeket kerülük.

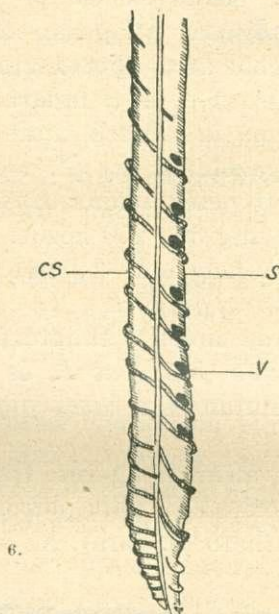
Petéiket hosszú tojókészülékük segítségével süllyeszti a kergén keresztül a fába. Tojókészülékük öt részből áll (L. 1. ábra) és pedig: a 9. potrohszelvény hasioldalához csatlakozó két védőhüvelyből (h_1-h_2), az ugyancsak a 9. potrohszelvény hasi oldalához tartozó páratlan szűrőcsatornából (*cs.*) és a 8. potrohszelvény hasi oldalából kiinduló két szűrősertéből (sz_1-sz_2). A szűrőserték a szűrőcsatornával oly szorosan függnek össze, hogy csakis mesterséges beavatkozással választhatók szét, szabad szemmel nézve egy darabnak látszik és közösen képezik a tulajdonképeni tojókészüléket. Felületes szemlélésnél tehát a tojókészülék három darabból, a tulajdonképeni tojócsőből és a két védőhüvelyből állónak látszik.

A tojószerkezet felületén párkányszerű kiemelkedések láthatók (2. ábra), melyek a szűrőcsatorna (*cs*) vége felé szaporodnak és ott, annak tengelyére majdnem merőlegesek, töve felé pedig ritkulnak és hegyesszög alatt helyezkednek el. A szűrőserték hegyén (*s*) a párkányok fűrészfog alakúak, ezek segítségével süllyeszti a darázs tojókészülékét a fába. A fadarazsaknál általában 4—5 ilyen fűrészfogszerű kiugrás van. A szűrőserték töve felé ezek a kiugrások kevésbé nyúlnak ki és a szűrőcsatorna párkányaihoz csatlakoznak. Minden ilyen előugrás tövével egy-egy kontur nélküli chitin vájatot (*v*) találunk, amely a fűrészpor eltávolítására szolgál.

Peterakás alkalmával, *Enslin* megfigyelései szerint a szűrőserték és a szűrőcsatorna váltakozva le- és felfelé irányuló mozgást végeznek. Amikor a serték besüllyednek, a szűrőcsatorna felemelkedik és megfordítva; eközben a szűrőserték fűrész módjára működnek. A felgyülemlett fűrészpor a fogakról a szűrőcsatorna párkányaira, onnan a serték vája-

taiba és innen vagy a szabadba, vagy ha a tojókészülék már mélyebben van a fában, a szűrőcsatorna felsőbb párkályaiba, majd ismét a magasabban fekvő serte-vájakba kerül, míg végre a szabadba jut.

A szúrás alkalmával a darázs kifeszített hátsó és középső lábaira támaszkodik, tojószerkezetét a rostok irányára merőlegesen helyezi; a védőhüvely a szúrás alatt a tojócsőtől elválik és a test hossz tengelyének irányában ma-

2. ábra. *Sirex gigas* tojókészülékének vége. (Eredeti rajz. 15-szörös nagyítás. s: szűrőserte, cs: szűrőcsatorna, v: vájat.)

rad. A szúrásakor a tojókészülék nem süllyed be egész hosszában. Például a *Paururus juvenis* L.-nél átlagosan 8 mm, a *Sirex gigas* L.-nél 10 mm a besüllyedés, úgy hogy 6 mm-es kéreg esetén a *Paururus juvenis* L.-nél a tojócső 2 mm-re, a *Sirex gigas* L.-nél pedig 4 mm-re hatol a fába. Ha a fűrt lyuk az említett mélységet elérte és a fűrészpont a darázs kitisztította, következik a peterakás.

A darázs petéit a szűrőcsatornán keresztül, egy a tojószerkezettel összeköttetésben álló, körtealakú mirigy segít-

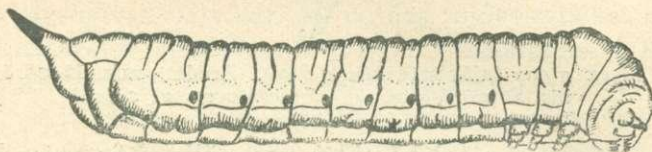
ségével a fa belsejébe helyezi. Ez a körtealakú mirigy váladékát a tojókészülékbe löveli és a petékkal váltakozva — egy pete, egy váladékcsepp — kerül a szűrőcsatornába.

Buchner vizsgálatai szerint a mirigy váladéka gombaspórákat tartalmaz; a gomba a fadarazsakkal *symbiosisban* él. A gombaspóra a fűrt lyukon át a fába kerül, csirázik, majd kifejlődve a cellulózét bontja, ami a kikelő álcának táplálékául szolgál.

A tojókészülék besüllyesztése, a pete lerakása és a tojókészülék kiszabadítása átlagosan 20—25 percig tart. A szűrésok rövidségéből arra következtethetünk, hogy nem minden lyukban helyez el petét a fadarázs. Az egy lyukban elhelyezett peték száma is változó, amit az egy pontból kiinduló álcamenetek igazolnak. Így pl. a *Sirex gigas* L. által egy lyukba elhelyezett peték száma *Enslin* szerint 1—8, az összes peték száma pedig 30—250 között váltakozik. A *Paururus juvencus* L. egy helyre 1—2 petét rak, összesen pedig kevesebbet, mint a *Sirex gigas* L.

A meleg időjárás növeli a fadarazsak peterakási tevékenységét. A *Paururus juvencus* L. és *noctilio* F. este, a *Xeris spectrum* L. délután és a *Sirex gigas* L. délfelé rakja petéit.

A fadarazsak álcái hengeres testűek, vakok, fehér színűek, három pár tori lábuk van, potrohuk felső végén felfelé irányuló tövis látható (3. ábra). Az álcákat fajok szerint

3. ábra. *Paururus juvencus* L. álcája. (Eredeti rajz. 5-szörös nagyítás.)

elkülöníteni nem lehet. *Bischoff* szerint a *Siricinae* alcsalád álcáinál a középtor légzőnyílásai (*stigma*) jól láthatók, ellenben a *Xiphydriinae* alcsalád fajainál a stigmák erősen visszafejlettek.

A petéből kibúvó álcák *Christal* vizsgálatai szerint csak az első vedlés után furakodnak a fába. Az álcamenetek

először a rostok irányában fel-, vagy lefelé haladnak, azután a rostokra merőlegesen mélyen a fába hatolnak, majd egy kitérővel a fa felületéhez közel, a kéregtől 1—2 cm-re végződnek. Jellemző a fadarazsak álcameneteire az, hogy tele vannak rágesálékkal. A felhalmozott rágesálék sok vizet tud felvenni és a már beépített fa gombásodását elősegítheti. Az álcamenetek hossza különböző, 15—40 cm között váltakozik. *A menetekről a fajt felismerni nem lehet.* Kirepülési nyílásuk köralakú.

A báb fehérszínű, puha, szabad-báb. A bábulás mindig a menetek végén történik.

A kifejlődési idő 2—4 évig tart. Ez azért fontos, mert olyan feldolgozott fában is kifejlődhetnek, amely kívülről egészségesnek látszik. A kifejlett daráznak, hogy a szabadba juthasson, keresztül kell magát rágnia a bábulási helyet a külvilágtól elválasztó farészen. Az irodalom adatai szerint beépített fánál a fát netán burkoló anyagokon, ruhaneműn, fémburkolaton stb. is átrágja magát.

A repülési idő júliustól szeptember végéig tart. A hímek kb. 2 héttel korábban jelennek meg, mint a nőstények. Párosodás után a hímek hamarosan elhullanak. A nőstényeket a peterakással járó fáradtság nagyon kimeríti; sokszor utolsó petéjük elhelyezése után már nincs annyi erejük, hogy tojókészüléküket a fából kihúzzák, hanem úgy pusztulnak el.

Hogy a nemzők táplálkoznak-e, vagy sem, az még felderítetlen. *Jordan* és *Bechstein* a fadarazsak nemzőit rablórovaroknak tartják, szerintük kisebb legyekkel és lepkekkkel táplálkoznak. *Thiersch* vegyes táplálékot említ (rovarok, gyantacseppek, fanedvek), *Hartig* és *Chrystal* nem fogadják el azt, hogy a fadarazsak rablók volnának. *Enslin* is a két utóbbi szerzőnek ad igazat. Vizsgálatai megállapították, hogy a fadarazsak szájszervei, a jól fejlett rágók kivételével, gyengék, ami arra enged következtetni, hogy csakis növényi nedvekkel táplálkozhatnak.

Fogságban tartott fadarazsakat megkíséreltem cukros vízzel, gyantacseppekkel etetni, de egy esetben sem tapasztaltam, hogy táplálkoztak volna.

A fadarazsak természetes ellenségei közül első helyen egy, *Chrystal* szerint a *Basidiomycetes* osztályba tartozó gombafajt kell megemlíteni, amely a *Siricidákat* főleg báb-állapotban pusztítja el. Nevelési kísérleteim közben erről magam is meggyőződtem, mert 1933-ban 210 drb *Xiphydria prolongata* Geoffr. nevű fadarazsam közül 46 drb (21.90%) gombabetegségnek esett áldozatul.

A fadarazsak parazitái:

az *Aulacidae* családba tartozó

Aulacus striatus Jur.*

„ *exaratus* Rtzb.*

az *Ichneumonidák* közül

Thalessa citraria Oliv.*

„ *superba* Kriechb.

„ *clavata* Fabr.

Rhyssa persuasoria L.*

„ *amoena* Grew.

Ephialtes mediator Fabr.*

a *Cynipidae* családból pedig az

Ibalia cultellator Latr.*

„ *leucospoides* Hohenw.

Megfigyeléseim szerint a fűrészdarazsak által fertőzött *Siricida* álcák nem furakodnak mélyen a fa belsejébe, hanem meneteiket közel a kéreghez a szíjács felső részébe készítik.

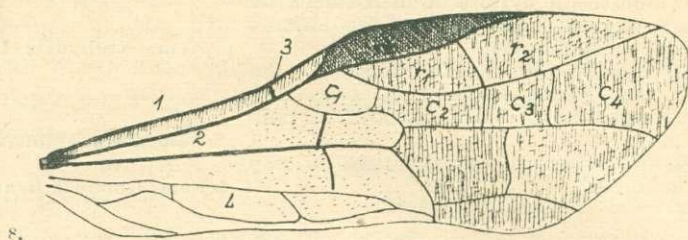
Állati ellenségei közül figyelembe jöhetnek még a harakályok is.

Rendszertanilag a fadarazsak két alcsaládra oszlanak és pedig:

A szegély-eret (*costa*) és a szegély alatti eret (*subcosta*) közel a szárnyjegyhez egy hárántér köti össze. A két említett ér között hosszanfutó ér nincs (4. ábra). A középső láb-száron két tövis van, a középtör háti részén rendszerint mély hátibarázdák láthatók. A potroh oldalai legalább a töve körül éles szegélyűek . . . . .

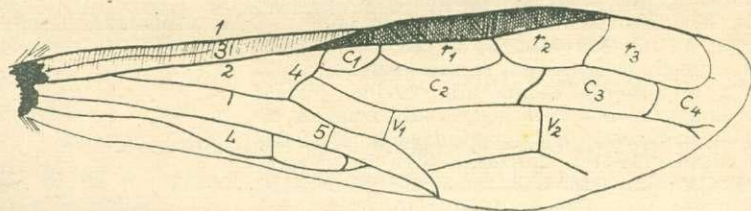
I. Ales. Xiphydriinae.

A *-gal jelölt fajokat magam is kitenyésztettem.

4. ábra. *Xiphydria prolongata* Geoffr. mellsőszárnya. (Eredeti rajz. 5-szörös nagyítás. 1: Costa, 2: Subcosta, 3: harántér, L: cellula lanceolaris, r1–2 cellula radialis, c1–4 cellula cubitalis.)

A szegély-eret és a szegély alattieret haránt-ér nem köti össze, hanem a két ér között hosszirányú közbső ér található (5. ábra).

5. ábra. *Sirex gigas* L. mellsőszárnya. (Eredeti rajz. 4-szeres nagyítás. 1: Costa, 2: Subcosta, 3: hosszér, 4: nerv. basalis, v: nerv. recurrens, r1–3 cellula radialis, c1–4 cellula cubitalis, L: cellula lanceolaris.)

A közpső lábszáron csak egy tövis van, a középtör háti részén kimondott barázda nincs, csak a szárnyak mellett látható egy vonalszerű bemélyedés. A potroh oldalai lekerekítettek . . II. Ales. Siricinae.

I. Alesalád: Xiphydriinae.

A fej keskenyebb a tornál, az állkapcsi tapogatók rövidek, 4–5 ízűek, az utolsó íz megvastagodott. A csáp fonalakú, 13–22 ízű, az első íz gyengén ives, a második kúpalakú, a harmadik a leghosszabb. A mellsőszárnyon 3 vagy 4 hónaljsejt (cubitalissejt) van, a lándzsasejtet egy harántér két részre osztja. A nőstény potroha vége felé hegyesedő és a csúcsán gyengén összenyomott. A tojókészülék meglehetősen kinyúlik. A hím potroha gyengén lapított. Kizárólag lombfákban károsítanak. Európában 3 neme fordul elő:

1. A lándzsasejt nyitott. A mellsőszárnyon 4 hónaljsejt van. A karmok tövén fog látható. A test nem egészen fekete . . . . . 1. Nem: Xiphydria Latr.
 — A lándzsasejt zárt. A karmok egyszerűek. A test egészen fekete 2
 2. A mellsőszárny 4 hónaljsejttel. A csáp rövidebb mint a tor . . . . . 2. Nem: Pseudoxiphydria.
 — A mellsőszárny 3 hónaljsejttel. A csáp hosszabb a tornál . . . . . 3. Nem: Konowia Brauns.

1. Nem: Xiphydria Latr.

Az előmell hosszú, kúpalakú, a comb és a lábszár rövid. Európában ennek a nemnek 4 faja él.

1. A potroh közepe vörös. A fej és a tor fehér rajzolatokkal. A lábak vörösek, a csipők feketék, a lábszárak töve fehér. A csápok 13—15 ízűek. A hím 5. és 6. hasiszelvényén barnás-vörös, sűrű szőrpamacs látható. 7—18 mm . . . X. prolongata Geoffr.
 — A potroh, valamint a test többi része fekete, fehér vagy sárga rajzolatokkal 2
 2. A második csápiz alig rövidebb, mint a harmadik, de hosszabb a negyedik iznél. A lábak sötétvörösek, vagy feketésbarnák. A térdek és a nőstényeknél a lábszárak töve is, világossárgák. A hím 4—6. hasiszelvényén sűrű sárga szőrpamacs van. Csápja 16—18 ízű. Testmérete 15—22 mm . . . . . X. longicollis Geoffr.
 — A második csápiz rövidebb a harmadik felénél és sokkal rövidebb a negyediknél is. A lábak barnásvörösek, fehér foltok nélkül 3
 3. A fejtető sárgásfehér sávja a szem felső sarkát nem éri el. A 4—6. potrohszelvények oldalán fehér foltok vannak. A hím 6—7. hasiszelvényének végén hosszabb és sűrűbb szőrpamacs látható. A csápok 18—22 ízűek. Testhossza 10—21 mm . . . . . X. camelus L.
 — A fejtető sávja a szem belső szegélyének felső élét eléri. A 6—7. potrohszelvények oldalán fehér folt van. A hím 6—7. hasiszelvényének közepén hosszabb és sűrűbb szőrpamacs látható. 12—22 mm . . . . . X. picta Konow.

Xiphydria prolongata Geoffr. Álcája az irodalom adatai szerint a *Salix alba*, *Populus tremula* és *Ulmus campestris* törzsében él.

Életmódjára vonatkozólag a következő megfigyeléseket végeztem: meneteit a megtámadott fák szíjácsában készíti, a geszt felületes érintésével, a menetek aránylag röviddek. Kifejlődése két évig tart. Június közepétől július közepéig repül.

Xiphydria longicollis Geoffr. Álcája a *Betula alba*, *Quercus pedunculata* és *sessiliflora*, *Acer platanoides* és *Pirus communis* törzsében fejlődik. Károsítása, kifejlődési és repülési ideje megfigyeléseim szerint az előbbi fajával megegyezik.

Az említett két fadarázs-fajt a *Lymantria dispar* L. által lekopasztott kocsányos tölgytörzsekből tenyésztettem ki. A vizsgálatra használt 4 drb 40 cm hosszú, 12 cm átm. törzsdarabokat a *Draskovich-féle sellyei hitbizományi uradalom erdőgazdasága* (Baranya m.) bocsátotta tanszékünk rendelkezésére, azzal a tájékoztatással, hogy az a törzs, amelyből az 1. számmal jelzett darabot kifűrészelték, 1932 tavaszán már nem hajtott ki, a 2. számmal jelzett darab törzse 1932 máj. végén száradt el, a 3. számú darabé 1932 aug.-ban hullatta le lombját, a 4. számú darab törzse pedig a döntés idejekor, vagyis 1932 szept. közepén még lombos volt.

Az 1. számú darabban fadarázs nem volt, hanem csak a 2., 3. és 4. számú törzsrészekben. A károsító elszaporodásának mérvére nézve rendkívül érdekes és tanulságos adatot szolgáltatott az a körülmény, hogy e három törzsrészből 164 drb *Xiphydria prolongata* Geoffr. és 12 drb *Xiphydria longicollis* Geoffr. nemző repült elő, továbbá, hogy a törzsek belsejében a kéreg lefejtése után, egy a *Basidiomycetes* osztályba tartozó gomba által 46 drb báb és nemző alakban megölt fadarázs került elő. Ezeken kívül még sok fadarázs álcabőrt találtam, mint maradványait azoknak az álcáknak, melyekben a fadarabokból előrepült 90 drb *Aulacus striatus* Jur. nevű fűrészdarázs élőködött. Hogy a fadarabokban a 164 + 12 + 46 egyeden kívül további, de már álcaalakban fűrészdarázsok által elpusztított egyedek is voltak, azt nemcsak az álcabőr-maradványok, hanem a kéreg alatt talált, a szíjácsba csak kissé mélyedő, de a fa belsejébe nem hatoló álcamenetek is bizonyítják.

De a 4 fadarabban nemcsak ez a két fadarázs-faj volt nagy egyedi számmal található, hanem még az *Agrilus viridis* L. (3. sz. törzs), *Agrilus biguttatus* F. (3. sz. törzs), (díszbogarak), *Clytus arietis* L. (2. sz. törzs), *Plagionotus detri-*

tus L. (2. sz. törzs), *Xylotrechus arvicola* Oliv. (2—3. sz. törzs), *Liopus nebulosus* L. (1—4. sz. törzs), *Saperda scalaris* L. (1. sz. törzs), (cincérek), *Gasterocercus depressiorostris* F. (2—4. sz. törzs), (ormányosbogár) és a *Xyleborus dryographus* Rtz. (2. sz. törzs), (szú) nevű másodlagos bogarak is fejlődtek ki bennük.

Xiphydria longicollis Geoffr.-t még 1934-ben Szekszárdról kapott *Quercus pedunculataból*, 1935-ben Keszthelyen gyűjtött *Juglans regiából*, 1936-ban Lillafüredről hozott *Quercus cerris-ből*, Sopronban *Tilia parvifoliá-ból* és végül 1937-ben Surdról küldött *Populus balsamifera* törzsek-ből neveltem.

***Xiphydria camelus* L.** Álcája az *Alnus* és *Betula* fajok károsítója.

***Xiphydria picta* Konow.** Legritkább faj. Nálunk nem ismeretes.

2. Nem: *Pseudoxiphydria* Enslin.

Ebbe a nembe csak egy, 11 mm nagyságú, igen ritka faj a ***P. betulae* Ensl.** tartozik, amelynek álcája a *betula alba*-t pusztítja.

3. Nem: *Konowia*. Brauns.

Ide szintén csak egy nagyon ritka, teljesen fekete 8 mm-es faj a ***K. megapolitana* Brauns.** tartozik.

II. Alesalád: *Siricinae*.

A test hengeres, a fej szemek mögött kiszélesedik. A rágók rövidek, a baloldali két-, a jobboldali pedig háromfogú. A csáp fonal-, vagy sertealakú, a *Tremex* genus-nál gyengén vastagodó. Az előmell igen rövid, a torhíati barázdák hiányoznak. A mellső szárnyon 3—4 hónaljsejt van. A lábak erőteljesek, a hímek hátsó lábszára és lábfejei többé-kevésbé kiszélesedtek. A hasi oldal közepéből kiinduló tojókészülék erősen kinyúlik. Lombfák és fenyőfélék károsítói. Európában négy nemük ismeretes.

1. A csáp rövid, közepétől kezdve gyengén vastagodó 12—16 ízű. A mellsőszárnyon három hónaljsejt van. A két visszafutóér a 2. hónaljsejtbe torkollik . . . . .

4. Nem: Tremex Jur.

— A csáp hosszú, fonalakú, 17—30 ízű. A mellsőszárnyon négy hónaljsejt van. Az első visszafutóér a második, a második visszafutóér pedig a harmadik hónaljsejtbe torkollik . . . . .

2

2. A hátsó lábszáron csak egy tövis van. A tojókészülék testhosszúságú . . . . .

5. Nem: Xeris A. Costa.

— A hátsó lábszáron két tövis van. A tojókészülék rövidebb a test hosszánál . . . . .

3

3. A mellsőszárny két haránt brachialis-érrel, amelyek közül az első rövidebb. A test fekete, a hím potroha vörössárga. A fej mindig fekete . . . . .

6. Nem: Paururus Konow.

— A mellsőszárnyon csak egy haránt brachialis-ér van, amely az alapér mögött fekszik. A test fekete és sárga, a fej sárgán foltos . . . . .

7. Nem: Sirex L.

4. Nem: Tremex Jur.

A csáp rövid, oldalról összenyomott, alig hosszabb, mint a fej és a tor együttvéve. A potroh hengeres, a tojócső a potroh végét csak kevéssel éri túl. Európában két faj és egy változat ismeretes.

— A szárny sárgásbarna, az erezet sárga. A csáp töve vöröses. A hím potroha fekete, néha a szelvények háti része és oldalai barna foltosak. A nőstény potroha sárga, fekete haránt csíkokkal. 15—40 mm. . . . .

Tr. fuscicornis F.

— A szárny külső egyharmada, vagy fele feketésbarna, a többi rész pedig víztiszta. Az erezet fekete. Színe fekete, csak a nőstény potroha és lába fehéren tarkázott. 15—30 mm. . . . .

Tr. magus F.

— A szárny teljesen feketésbarna. A hím középső háti szelvényei fehér oldalszegéllyel, a nőstény potrohanak háta pedig egészen fekete 15—35 mm. . . . .

Tr. magus F. var. alchymista Moes.

Tremex fuscicornis F. Alcája az irodalmi adatok szerint a *Fagus silvatica*, *Betula alba* és *Populus tremula* fájában károsít.

Ezt a darazsat 1936-ban a *soproni* erdőkből származó *Fagus sylvatica*, 1937-ben pedig a *Surdról* kapott *Populus balsamifera* törzsből neveltem. Mindkét esetben természetes ellenségét az *Ichneumonidae* családba tartozó *Thalessa citraria* Oliv. nevű fürkészdarazsat is sikerült kitenyésztenem. 1937-ben a *Tilia parvifolia* sarjról keletkezett egyedeiben is megtaláltam az *ágfalvai* erdőben. 1938-ben pedig *Betula alba*-sarjakban találtam *Nyirádon*. Repül júl.—szept.-ig.

Tremex magus F. Álcája a *Quercus pedunculata*, *Fagus sylvatica*, *Betula alba*, *Acer campestre* és *Pirus communis* fájában él. Ritkább, mint az előbbi faj.

5. Nem: Xeris. A. Costa.

Ezt a nemet Európában csak egy faj **X. spectrum L.** képviseli. A kifejlett darázs fekete, csak a fejtető két oldalán a szemek mögött és az előtor oldalain látható egy-egy sárga folt. Hossza tojókészüléke nélkül 15—30 mm. Testhosszúságú és feltűnően előreálló tojókészüléke arra enged következtetni, hogy petéit idősebb törzsekbe rakja. Júl.—aug.-ban repül. Álcája főleg a *Pinus silvestris*, ritkábban a *Picea excelsa* és *Abies alba* törzsében él.

1932-ben *Armillaria mellea* által megtámadott *Pinus silvestris* törzsből tenyésztettem ki, amely a *soproni* erdőkből való volt.

6. Nem: Paururus. Konow.

A nőténynél az utolsó háti szelvény toldaléka aránylag rövid, egyenletesen keskenyedik, háromszögalakú. A tojókészülék a test hosszánál jóval rövidebb. Nálunk csak két faj él.

— A csáp alsó fele vörössárga, a fejtető középbarázdája jelentéktelen. A nőtény kékesfekete, a hím potrohának közepe sárgászörös. 15—30 mm. **P. juvenis L.**

— A csáp egészen fekete. A fejtető középbarázdája jól látható. Színe kékesfekete, a hím 3—7. potrohszelvénye sárgászörös. 18—30 mm. . . . **P. noctilio F.**

Paururus juvencus L. Leggyakrabban előforduló fadarazsunk. Petéjét a *Pinus silvestris*, *Picea excelsa* és az *Abies alba* törzsébe rakja. Alcája lefelé haladó, körkeresztmetszetű menetet rág. A menet kezdetben a szijácsban halad, az első áttelelés után mélyen a fába hatol. A harmadik naptári év tavaszán az álca a fa felületét megközelíti, bábágyát a szijácsba készíti. Jún.—szept.-ig repül.

1931-ben a *Pilis hegység*ből kapott *Pinus silvestris* törzsrészekből tenyésztettem ki, ahol a *Pissodes notatus F.* nevű ormányosbogárral közösen károsított. Ugyanakkor élőködői közül az *Ephialtes mediator L.* és *Rhyssa persuasoria L.* nevű fürkészdarazsak is előrepültek a megtámadott fából. 1936-ban a *soproni* erdőkből hozott *Picea excelsa* törzsekből neveltem. A *Paururus juvencus L.* a *soproni* erdőkben a *Fomes annosus (Trametes radiciperda)* után lépett fel és több törzset tett műszaki célokra alkalmatlanná. Élőködői közül ebben az esetben a gubacsdarazsak családjába tartozó *Ibalia cultellator Latr.* nevű parazitát is kitenyésztettem. 1937-ben *Vas megyéből* küldött *Pinus silvestris* törzsdarabokból neveltem ki károsítót, ahol valószínűleg az *Armillaria mellea* segítette elő elszaporodását.

Paururus noctilio F. Az előbbi fajhoz hasonlóan különféle fenyők törzsében károsít.

7. Nem: *Sirex L.*

A nőtény utolsó hátiszelvényének toldaléka hosszú, keskeny, végig egyenlő széles, vagy a csúcsán gyengén ki szélesedik. A tojókészülék a test hosszánál rövidebb. Hazánkban a nemnek három képviselője van.

1. A fejtető egészen fekete, durván pontozott. A tor rendszerint tiszta fekete. 12–40 mm. . . . . *S. gigas L.*

— A fejtető sárga, legfeljebb egy keskeny középső barázda fekete 2

2. A fejtető fekete, mély középbarázdával. A hím tora fekete, a nőtény sárga vagy barna. A nőtény utolsó hátiszelvényének toldaléka a végén nem szélesedik ki. 15–30 mm. *S. phantoma F.*

— A fejtető középbarázdája sekély, nem fekete. A tor mindkét nemnél sárga. A nőtény utolsó hátiszelvényének toldaléka a vége előtt kiszélesedik és egy hosszú keskeny csúcsban folytatódik. 18–40 mm. . . S. augur Kl.

Sirex gigas L. Legnagyobb fadarazsunk. A *Picea excelsa*, *Abies alba*, *Pinus silvestris*, ritkábban a *Larix europea* kártevője. Károsítása és életmódja a *Paururus juvencus* L.-éhoz hasonlít, de álcamenetének méretei az előbbi fajét jóval felülmulják. Júl.—szept.-ig repül.

1934-ben az ágfalvai erdőben gyűjtött, a *Fomes annosus* által megtámadott *Picea excelsa* törzsrészekből tenyésztettem ki. Ugyanakkor parazitái közül az *Aulacus exaratus* Rtzb. és *Ephialtes mediator* F. nevű fűrészdarazsak is előrepültek.

1936-ban a soproni Várhely körül gyűjtött *Armillaria mellea* által megtámadott *Abies alba* törzsdarabokból neveltem. Ebben az esetben a *Sirex gigas* a *Pissodes piceae* Ill. nevű ormányosbogárral közösen károsított. Élősködői közül 1936-ban az *Ephialtes mediator* F. és *Rhyssa persuasoria* L. nevű fűrészdarazsakkal tenyésztettem ki.

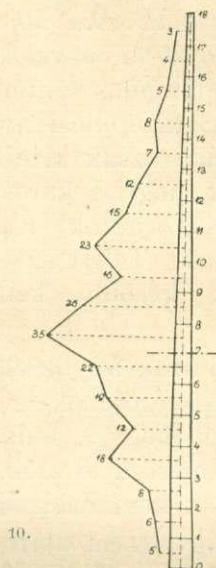
Ezen kívül a soproni erdőkben a visszahagyott *Picea excelsa* és *Pinus silvestris* tuskókban mindenütt megtalálhatók a nagy fadarázs kirepülési nyílásai.

Sirex phantoma F. és **augur Kl.**-nak nagy ritkaságuk folytán erdészeti jelentőségük nincs.

*

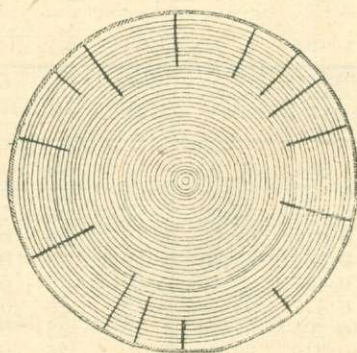
A fadarazsak kártétele. A fadarazsak határozottan műszakilag káros rovarok. Kedvező körülmények következtében olyan nagy mértékben elszaporodhatnak, hogy nemcsak fák, hanem nagyobb erdőrészek faanyagát is alkalmatlanná tehetik műszaki célokra. Elszaporodásuk nagyságára vonatkozólag megemlítem, hogy találtam olyan 18 m. hosszú, szél által ledöntött jegenyefenyő-törzset, amelyen 244 drb *Sirex gigas* L. kirepülésnyílást számláltam. (6. ábra.) A felrajzolt jegenyefenyő törzs fölött megszerkesztett grafikon töréspontjai mellett szereplő számok a fm-ként talált kirepülésnyílásokat jelentik. Ha megnézzük az ábrát, azt

látjuk, hogy a támadás legerősebben a törzs 6—11 m-es, egészséges faanyagú és megfelelő méretű szakaszát érte, míg az alsó, gomba-reves, valamint a felső, kisebb átmérőjű, költésre nem alkalmas részét kerülte.

6. ábra. *Sirex gigas* L. megtelepülésének grafikus ábrázolása.

A károsítás tulajdonképpen nem az egyes törzseket megszálló fadarazsak számától, hanem az álcamenetek be-

7. ábra. Az álcamenetek behatolási mélysége. (Kb. 14-szeres nagyítás.)

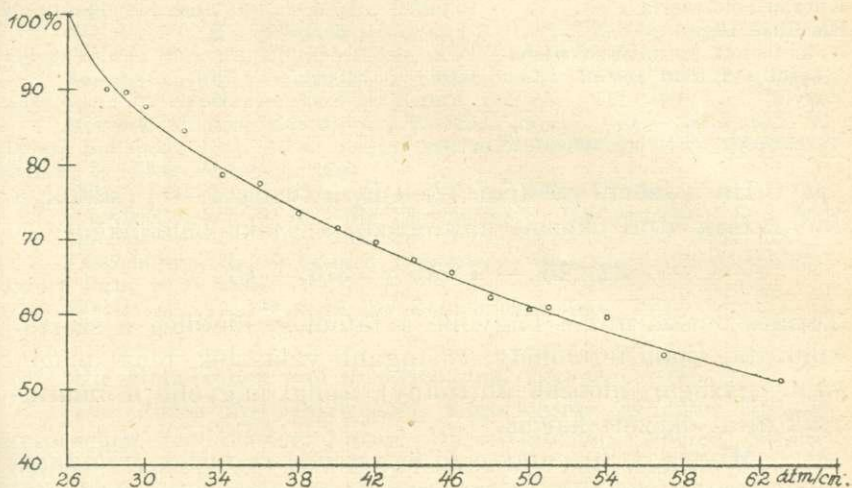
hatolási mélységétől függ. (7. ábra.) Megfigyeléseim szerint, amelyek főleg a leggyakrabban előforduló *Xeris*, *Paururus* és *Sirex* fajokra, tehát a fenyőkben élő fadarazsakra vonatkoznak, az álcamenetek átlagos mélysége 7 cm-re tehető, vagyis, ha az említett fajok által megtámadott törzseket fűrész- vagy faragottárúnak akarjuk feldolgozni, akkor a megszállt törzsek átmérőjét 14 cm-rel kisebbítenünk kell. Ez a kár nemcsak erősebb támadás esetére vonatkozik, hanem gyengébb (fm-ként 5—8 kirepülési nyílás) megszállásra is érvényes. Miután a fadarazsak kifejlődése 2—4 évet vesz igénybe, megtörténhetik, hogy a károsítók a már beépített fából (ászkofa, vakpadló, ajtótok) repülnek elő, amiért az eladó felelősségre vonható. Tehát az említett elővigyázatosság elmulasztása sok későbbi kellemetlenségnek lehet okozója.

A fakereskedelmi szokványok előírják, hogy a fűrész- és faragottáruk felső átmérőjének legalább 12 cm-nek kell lennie. Ebből következik, hogy a fadarazsak támadása esetén 26 cm-nél kisebb átmérőjű törzsek, illetőleg törzsrészek, fűrész- és faragottárúnak nem használhatók fel.

A több évi megfigyelésem alatt felmért és szakaszos köbözéssel kiszámított lú- és jegenyefenyő törzsek adatait a következő táblázatban foglalom össze, amelynek rovatai közül a 3. az összes szerfát, a 4. a 14 cm-rel csökkentett átmérővel számított hasznosítható szerfát m³-ben, az 5. pedig a károsítás következtében beálló veszteséget mutatja százalékokban.

Magas- ság m	Átm. cm	Összes szerfa m ³	Haszno- sítható szerfa m ³	Veszteség o/0	Magas- ság m	Átm. cm	Összes szerfa m ³	Haszno- sítható szerfa m ³	Veszteség o/0
18	63	2·488	1·214	51·20	14	40	0·931	0·264	71·62
16	57	1·865	0·837	54·58	14	38	0·814	0·216	73·46
18	54	1·958	0·791	59·60	14	36	0·703	0·158	77·52
16	51	1·569	0·611	61·06	12	34	0·587	0·126	78·53
20	50	1·748	0·702	60·90	12	32	0·519	0·082	84·20
14	48	1·285	0·487	62·10	10	30	0·419	0·051	87·84
18	46	1·394	0·477	65·78	12	29	0·421	0·044	89·55
16	44	1·235	0·405	67·20	10	28	0·394	0·040	90·00
14	42	1·036	0·316	69·49	10	26	0·328	—	100·00

Ha a táblázatban feltüntetett átmérőket és veszteségi százalékokat egy tengelyrendszerre felhordjuk, a 8. ábrán

12. 8. ábra. A szerfa veszteségi %-görbéje.

feltüntetett grafikont kapjuk. Az így megszerkesztett görbéről bármely mellmagassági átmérőnél leolvashatjuk a szerfa-veszteség százalékát. A görbevonalt azt mutatja, hogy a mellmagassági átmérő csökkenésével a veszteségi százalék rohamosan emelkedik, 26 cm. mellmagassági átmérőnél a szerfa-veszteség 100%.

A fadarazsak károsításának pénzbeli értékét az alábbi példával szándékozom megvilágítani.**

Legyen egy 80 éves, III. termőhelyen álló lúcfenyő-állományunk, amelynek fatömege a *Coburg* hercegi fatermési táblák szerint holdanként 213 m³, a szerfakihozatal 80%, az összes szerfa 170 m³ és feltételezzük, hogy a károsító törzseknek csak 10%-át támadta meg.

A fatömeget a körlappal egyenes arányúnak véve, a fatömegnek egyes vastagsági osztályokban való százalékos megoszlása a *Forstabelle des Badischen Finanzministeriums* kiadásában megjelenő „*Hilfstabellen für Forst-Taxatoren*“ c. munka szerint a következő lesz:

** A szerfaszázalék és az egységár adatai Sopronra vonatkoznak.

Vastagsági osztály	11—20 cm	21—30 cm	31—40 cm	41—50 cm
Átlagos mellm. átm.	15	25	35	45
A fatömeg megoszl.	6 ⁰ / ₀	47 ⁰ / ₀	45 ⁰ / ₀	2 ⁰ / ₀
Kitermelhető szerfa	10 m ³	80 m ³	77 m ³	3 m ³
Károsítás 10%	1	8	8	—
A károsított szerfából tűzifába kerül a 8. ábra szerint	1 ⁰⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	78 ⁰ / ₀	—
Vagyis	1 m ³	8 m ³	6 m ³	—

A veszteség tehát holdanként 15 m³ szerfa.

Ha a szerfa m³-ként 32.— P, a tűzifa 7.— P, akkor a fadarazsak által okozott kár pénzbeli értéke holdanként:

$$32 \times 15 - 7 \times 15 = 375. - P.$$

Természetesen minél nagyobb a fatömeg, illetőleg a szerfakihozatal (jobb termőhely, vastagabb választék, tehát magasabb egységár, idősebb állomány), annál nagyobb a fadarazsak által okozott kár is.

Miután a *Siricidák a fa belsejében rejtetten fejlődnek, azért kivétel nélkül másodlagosak. A beteg törzsekben élő másodlagos rovarok ellen csak gazdasági úton lehet sikeresen védekezni.* Tartsuk a természet útmutatásait és az erdőműveléstan szabályait szem előtt és telepítsünk minden fajtát a neki megfelelő termőhelyre. Elemi csapások következtében megsérült és sínylődő fákat azonnal el kell távolítani. Rendkívül fontos elhárító intézkedés még a kihasznált faanyag gyors elszállítása és a vágásterület kitakarítása.

Megfigyeléseim szerint a visszahagyott friss fenyőtuskók is hozzájárulnak a fadarazsak elszaporodásához. Azért ajánlatos volna a tuskók széthasogatása, vagy megégetése ott, ahol a tuskóirtás tilos, mert ezzel nemcsak a fadarazsak, hanem egyéb káros rovarok (*pl. Hylobius*) megtelepedését is megakadályozhatjuk.

FELHASZNÁLT IRODALOM.

- Ass M., und Funtikow G.:* Über die Biologie und technische Bedeutung der Holzwespen. Zeitschr. f. angew. Entom. Bd. XIX. Berlin, 1932.
Bischoff, H. Dr.: Biologie der Hymenopteren, Berlin, 1927.
Brohmer, P. Ehrmann, P. Ulmer, G.: Die Tierwelt Mitteleuropas. Bd. V. 2. Teil. Leipzig, 1930.
Buchner, P.: Holznahrung und Symbiose. Berlin, 1928.
Enslin, E.: Die Blatt- und Holzwespen. Die Insekten Mitteleuropas insbesondere Deutschlands. Bd. III. Berlin, 1913.
Hess-Beck: Forstschutz. Fünfte Auflage. Bd. I. Neudamm, 1927.

Jablonowski József: A nagy fadarázs különös kártétele. Rovartani Lapok 4. kötet. Budapest, 1897.

Judeich, I. F. und Nitsche, H.: Lehrbuch der Mitteleuropäischen Forstinsektenkunde. Bd. I. Wien, 1895.

Konow, Fr. W.: Systematische und kritische Bearbeitung der Sirciden Tribus Sircini. Entomol. Zeit. XVII. Wien, 1898.

Leisewitz, W.: Versuch einer Zusammenstellung der Holzwespen nach ihrer Wirtspflanzen. Forstl. Natur. Zeitschr. VII. 1898.

Mocsáry Sándor: Két érdekes fa-rontó darázs. Rovartani Lapok. II. kötet. Budapest. 1885. — A magyarországi fa-rontó darázsok. Rovartani Lapok. 3. kötet. Budapest. 1886.

Nüsslin—Rhumbler: Forstinsektenkunde. Dritte Auflage. Berlin, 1922.

Schmiedeknecht, O. Dr.: Die Hymenopteren Mitteleuropas. Jena, 1907.

Schröder, C. Dr.: Handbuch der Entomologie. Bd. III. Jena, 1925.

Taschenberg, Dr.: Was sind Holzwürmer und wie erwehrt man sich ihrer? Halle a. S.—1883.

Weber, H. Dr.: Lehrbuch der Entomologie. Jena, 1933.

*

Die Holzwespen und ihre Schäden. Von Dr. J. Győrfi.

Der durch die Holzwespen angerichtete Schaden ist ausgesprochen technischer Natur. Die Weibchen suchen zwecks Eiablage immer nur kränkelnde Bäume auf und meiden die gesunden, vertrockneten oder von Pilzen angegriffenen Stämme. Für das Ausmass des Schadens ist nicht die Zahl der Insekten, sondern die Tiefe der Larvengänge entscheidend.

Nach den Beobachtungen des Verfassers, die sich hauptsächlich auf die Nadelhölzer angreifenden Arten *Xeris*, *Paururus* und *Sirex* erstrecken, beträgt die durchschnittliche Tiefe der Larvengänge 7 cm. Dies verringert den brauchbaren Stammdurchmesser um 14 cm und bedeutet somit ernsten Verlust im Nutzholzanteil. Guter Boden, höheres Bestandesalter und zurückgelassene Stöcke erhöhen die Gefahr; als Vorbeugung kommen nur wirtschaftliche Massregel in Betracht.

*

Le sirex et ses méfaits, par le Dr J. Győrfi.

L'Auteur a observé surtout les espèces nuisibles pour les conifères, et il a pu constater que les larves se développent à une profondeur moyenne de 7 cm. Les bonnes qualités du sol, l'âge avancé du peuplement et les souches laissées en terre favorisent les méfaits du sirex.

*

Woodwasps and the Damage Done by Them. By Dr. J. Győrfi.

The author's observations extended chiefly to the genera that attack coniferae and it was found, that the average depth of the grub-holes is 7 cm. The better the soil, the older the stands and the more stumps left behind after felling, the greater the damage.

VADÁSZAT.

Kormeghatározás: A farkasnál és a rókánál.

Írta: Szederjei Akos.

Február. Gyönyörű, ragyogó téli napsütés. A hegyoldalon szinte vakít a hó. A csodás szűzi fehérséget megtöri egy széles szarvasnyom. Jó bika lehet a gazdája. Nem régen járt itt a hegyek koronázatlan királya, egy csodaszép tizennégyes. Most ott áll a hegyoldal kiálló szikláján, mint egy bronzszobor.

Magasra tartott fejével szagol az erdő felé. Mintha egy árnyék vetődne is az erdő széltörte fájára.

A következő pillanatban egy nyaktörő ugrás és a tizennégyes már ott nyargal a hegyoldalban, de az előbb látott árnyék, egy ordas, is ott fut a szarvas-csapán. A bika bízik az erejében. Hatalmas ugrásokkal rohan a jól ismert sziklákon a szomszéd hegyoldal felé. Amint reáugrik a befagyott patak jegére a másik oldalból is kibukkan egy farkas.

A tizennégyes érzi, hogy itt ma élet-halálról van szó. Ez nem egy elkeseredett, éhes ordas egyéni vállalkozása, hanem jól megszervezett hajtásról van szó. Ez sem ijeszti meg, csak a völgy végén kezdődő jól kijárt vontató utat kell elérnie és akkor övé a világ. Nincs az a farkas, amelyik ott utólérje. De amikor odaér, elébe ugrik a harmadik farkas és szorítja a széltörés felé.

A bika érzi a végét. Fáradt. Most már nem olyan biztos az ugrása, el is csúszik egy gömbölyű jeges kövön. Eltörik a lába. Rajta vannak a farkasok. Fájdalom hasít bele a nyakánál, lábánál, oldalán. Tépik, marják a kérlelhetetlen hóhérai. A bika gözölgő vére megfesti a hófehér havat.

Már dagadtra falta magát minden farkas, mikor megérkezik egy elkésett öreg ordas. A vén gyilkos már sok ilyen hajszában vett részt, akkor még elől futott, ő törte a havat a társainak, ma már könyöradományokból él.

Nehezen szaggatja töredezett fogaival a maradékot. Pedig azok a fogak ilyen, rabló-munkára vannak felépítve. Különösen a hegyes, éles előzáfogak és a nagy tépőfogak mutatják a tulajdonosuk ragadozó voltát. Ezek a fogak nemcsak reá jellemzők, hanem kisebb termetű rokonára, a rókára is.

*

A farkas és a róka a ragadozókhoz, mégpedig a kutyafélékhez tartozik. A ragadozók fogazatára jellemző, hogy zápfogaik alakja és nagysága nagyon különböző. Különösen feltűnő a zápfogak közül kiemelkedő nagy tépő- vagy szakítófog. A tépőfogak előtti zápfogak élesek, hegyesek, csúcsosak. A szakítófog mögötti zápfogak gumósak és szélesek. A felső állkapocs szakítófoga nem

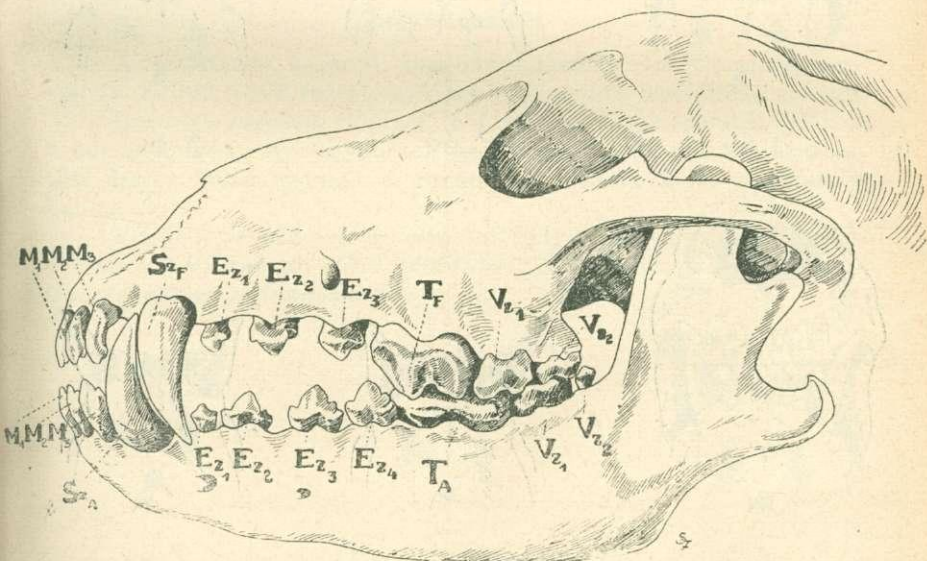
más, mint az utolsó előzáfog. Ennek háromhegyű koronája, a külső részén két gyökere, a belső oldalon pedig gumója és alatta egy harmadik gyökere van. Az alsó szakítófog megfelel az első utó- vagy valódi záfognak. A két gyökerén kétkarélyú korona ül, amelynek belső gumója is van.

A fogak ollószerűen vágnak egymás mellé.

A nagyra kifejlődött szakítófogból következtethetünk az egyes állatfajok táplálkozására is. Az éles, hegyes záfogak mutatják, hogy az állat többnyire melegvérű állatok húásával él. Ugyanesezt mutatja a jól fejlett szakítófog is. Ugyanis minél fejlettebb a szakítófog, annál ragadozóbb és csak melegvérű állatokat gyilkoló az állat.

A kutya-félék fogainak a száma: 6—6 metszőfog, 2—2 erős és kiálló szemfog (ebfogak), felül 6—6 és alul 7—7 záfog. A záfogak közül: felül 3—3 és alul 4—4 a hegyes, éles előzáfog. Azután jön a 2—2 szokatlanul nagy szakító- vagy tépőfog és végül a szélesebb gumós 4—4 utó- vagy valódi záfog. Az összes fogak száma tehát: 42.

Az alábbi ábrában az egy oldalon álló fogakat látjuk. A metsző fogakat M_1, M_2, M_3 -al, a szemfogakat Sz_A, Sz_F az előzáfogakat Ez_1, Ez_2, Ez_3, Ez_4 -el, a szakító vagy tépő fogakat T_A, T_F -el, végül a valódi vagy utózáfogakat Vz_1, Vz_2 -vel jelöltem.

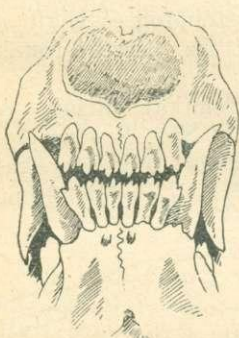
1. ábra. A kutya-félék teljes fogazata.

A fogrendszert törtek alakjában is szokták jelölni. A számláló a felső, a nevező az alsó állkapocs fogazatát jelenti. A fogak háromféleségét (metsző-, szem- és zápfogak) egymástól elkülönítve, külön törtekben soroljuk fel, még pedig számszerűleg annyszor és olyan sorrendben, amint azok az állkapocsban elhelyezkednek.

Ezek szerint a kutyafélék fogrendszere:

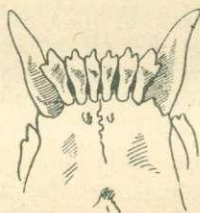
$$\frac{2}{2} \frac{1}{1} \frac{3}{4} \frac{1}{1} \frac{6}{6} \frac{1}{1} \frac{3}{4} \frac{1}{1} \frac{2}{2} = 42$$

ahol $\frac{6}{6}$ a metszőfogakat, $\frac{1}{1}$ és $\frac{1}{1}$ a szemfogakat (ebfogakat),
a $\frac{3}{4}$ és $\frac{3}{4}$ az előzápfogakat, $\frac{1}{1}$ és $\frac{1}{1}$ a szakító- vagy tépőfogakat,
 $\frac{2}{2}$ és $\frac{2}{2}$ az utózápfogakat jelenti.

14.

1. év.

2. év.

3. év.

15.

4. év.

5. év.

7. év.

2. ábra. A metszőfogak metszőélének a kopása a különböző korban.

A ragadozóknál is van az egyes fogaknál fogcsere és *ez a fogcsere itt is jellemző a korra*, de van egy könnyebb ismertetőjel, ami jó útmutató a kormegállapításnál.

Ugyanis a metszőfogak metszőélei hármas csúcsokban végződnek az egyéves daraboknál. Később ez a hármas hegy lekopik és végül egészen egyenes lesz a metszőél.

A három hegy mutatja, hogy az állat egyéves. Ha már csak két hegy van (az egyik már lekopott), úgy kétéves. Mikor már csak egy hegy van: hároméves. Amikor pedig a metszőél egyenesre kopott, akkor négyéves.

A negyedik év után a metszőfogak közötti résekből következtethetünk a korra. A kopással ugyanis a fogkorona kisebbedik és a fog nagysága csökken. Ez a rés (a metszőfogak közötti rés) a korrall együtt nő. Idősebb állatoknál már jobban szétállanak a fogak, a nagyon idős daraboknál pedig kis darabok le is töredeznek.

Az idősebb állatok kormeghatározása már bizonytalan, de többnyire szükségtelen is, mert — különösen a rókáink — ritkán érnek el matuzsálemi kort. A legtöbb róka már 3—5 éves korban befejezi pályafutását.

Forrásmunkák: *Lovassy, Brehm, Szécsi* könyvei és főképen nagy segítségemre volt *dr. Szabó Ferenc* állatorvos úr, szfőv. állat- és növénykerti főfelügyelő.

Helyreigazítás.

A *vaddisznó* korának meghatározásáról írt közleményemben (E. L. 1940. évi I. füzet) sajnálatosan néhány sajtóhiba maradt.

Igy a 30. oldalon, felülről a 4. sorban 3 pár szemfog helyett 2 pár a helyes. Az ugyanezen az oldalon található táblázatban „Az összes fogak száma” c. rovat első száma helyesen nem 8, hanem 16.

Végül a 32. oldalon az első sor helyes szövege: „A további adatok — miként az előző táblázatai is — csak az egy oldalon levő fogazatra vonatkoznak.”

Sz.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Választmányi ülés.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmánya f. évi január hó 25-én délelőtt 10 órakor — a rendkívüli közgyűlést megelőzően — ülést tartott, amelyen megjelentek: báró *Waldbott* Kelemen elnök, *Térfi* Béla és ifj. gróf *Teleki* József alelnökök, *Biró* Zoltán ügyvezető, továbbá *Ajtay* Jenő, *Bartha* Dezső, báró *Biedermann* Imre, *Czillinger* János, *Földváry* Miksa, báró *Inkey* Pál, *Karsai* Károly, *Kovács* Gábor, gróf *Mailáth* György, *Molcsány* Gábor, *Orosz* Antal, *Papp* Béla, *Pásztory* Ödön, *Riedl* László, *Rochlitz* Béla, *Roth* Gyula, *Schenkengyel* László, *Schmid* Ernő, *Takács* Zsigmond, *Tóth* Bódog, *Véssei* Mihály választmányi tagok és dr. *Mihályi* Zoltán titkár.

Távolmaradásukat kimentették: *Bencze* Pál, *Borhy* György, gróf *Esterházy* Móric, *Fekete* Zoltán, vitéz gróf *Festetics* Kristóf, *Ivanich* Ferenc, gróf *Károlyi* Gyula, gróf *Keglevich* Gyula, dr. *Kiss* Ferenc, vitéz *Lámfalussy* Sándor, *Lády* Géza, *Lengyel* Sándor, vitéz *Marsóy* Ferenc, *Matusovits* Péter, herceg *Montenuovo* Nándor, dr. *Osztróuczky* Miklós, örögróf *Pallavicini* A. Károly, dr. *Papp-Szász* Tamás, *Rimler* Pál, gróf *Széchenyi* Károly, *Urbánfy* Ignác, *Vuk* Gyula és vitéz *Walla* Ferenc.

Báró *Waldbott* Kelemen elnök a határozatképesség megállapítása után a jegyzőkönyv hitelesítésére *Molcsány* Gábort és *Karsai* Károlyt kérte fel, majd néhány szóban rámutatott a rendkívüli közgyűlésen tárgyalásra kerülő két fontos kérdésre: a tűzifa árának szabályozására, valamint a vadászati törvény revíziója érdekében teendő lépésekre és a választmány előzetes állásfoglalását kérte.

Biró Zoltán ügyvezető az árellenőrzés országos kormánybiztosának a hasított dorong eladási árára vonatkozó 9760/1939. sz. átiratát ismertette, amelyben az árkormánybiztos arról értesíti az egyesületet, hogy *nem emel kifogást* az ellen, ha a 10.800/1934. F. M. sz. rendeletben lefektetett kellékeknek megfelelő hasított dorong legfeljebb a *hasábfá árával azonos áron* kerül forgalomba.

Az igazgató-választmány az árkormánybiztos értesítését megnyugvással vette tudomásul.

Biró Zoltán ezután a tűzifa ár-kérdésének rendezése ügyében teendő lépésekre vonatkozólag tett javaslatot. Az árkormánybiztos kilátásba helyezte, hogy a tavasz folyamán nem fog elzárkózni a száraz fa árának fokozatos felemelésétől. Célszerű lenne azonban a friss termelésű tűzifa árának a felülvizsgálatát is kérni, mert az erdőgazdaságok jelentékeny része 35–40%-os munkabér-emelkedésről számolt be, a fuvarbérek pedig helyenként 60%-kal is magasabbak, mint ősszel voltak. Ha az érdekképviselet megfelelő komoly adatokat tud felsorakoztatni, az árkormánybiztos — aki kezdettől fogva nagy megértést tanúsított ebben a kérdésben — bizonyára méltányolni fogja az érveket.

Báró *Inkey* Pál mindenben helyeselte az ügyvezető indítványát, de annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az egyesület törekvését

nem sok siker fogja kísérni, mert a tűzifa ára ma a leghatásosabb eszköze a politikai izgatásnak és egyáltalában nem rokonszenves tárgy a nagyközönség előtt. A Faforgalmi Rt. igen célszerű szerve volt a tűzifa-forgalom szabályozásának és sajnálatos, hogy nem lehet helyette hasonló intézményt életbeléptetni. Az árak felemelése egyedül nem elegendő a kérdés teljes megoldásához, mellette a vasúti fuvardíjkezdmények visszaállítására lenne még szükség, hogy a gyengébb minőségű választékok is piacra juthassanak, mert azokat jelenleg ismét nem lehet értékesíteni.

Bíró Zoltán rámutatott arra, hogy a 280 km-nél nagyobb távolságokra történő szállításoknál a régi kedvezmény most is érvényben van, de kétségtelen, hogy a hosszabb fuvart csak a drágább választékok bírják el. Ezért lenne igen fontos, hogy a termelő erdőgazdaságok ne adják el helyi szükségletre a hasábfát, hanem szorítsák rá a vidék lakosságát a dorong- és botfa felhasználására úgy, amint ez régebben történt.

Ajtay Jenő hozzászólása után, aki az egyre emelkedő termelési és fuvar költségekről számolt be, az elnök indítványára a választmány úgy határozott, hogy az ügyvezető javaslata alapján a közgyűlés hozzájárulását kéri a tűzifa-árak szabályozása tárgyában szükséges felterjesztéshez.

Bíró Zoltán ezután a vadászati törvény revízióját előkészítő egyesületi munkáról számolt be röviden. Bejelentette, hogy a *Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegylet* szívélyes hangú átiratban jelezte készségét az egyesülettel való közreműködésre, amit az igazgató-választmány nagy örömmel vett tudomásul. Bejelentette továbbá, hogy *Barthos Gyula* a zergére vonatkozólag teljes tilalom megállapítását kéri, vitéz *Vitézy László* az őz-suta selejtezésére a februártól—áprilisig terjedő időt javasolja és állást foglal az őznek seréttel való lehetése ellen, *Ajtay Jenő* pedig az orvvadászokkal szemben alkalmazandó büntető eljárások nagyfokú szigorítását kívánja javaslatában. Az utóbbira vonatkozólag hangsúlyozta, hogy a mai időkben, célszerű ebben a kérdésben böles mérsékletet tanúsítani, mert különben ellenszenvvel találkozának még a jogos kívánalmaknak is. A közgyűlés nem alkalmas az egész tárgy részletes megvitatására, tehát célszerű lenne, ha az igazgató-választmány olyan értelmű javaslatot tenne a közgyűlésnek, hogy hatalmazza fel az elnökséget egy szűkebbkörű bizottság összeállítására, amely a vadászati egyesületekkel érintkezésbe lépve, közösen letárgyalná az egész kérdést.

Bárá Inkey Pál, *Roth Gyula* és *Ajtay Jenő* hozzászólása után az igazgató-választmány az ügyvezető javaslata szerint határozott.

Dr. Mihályi Zoltán titkár bejelentette, hogy felvételüket kérték az egyesületbe: a veszprémi püspöki uradalom jószágkormányzósága, gróf *Rüdt Collenberg* Weyprecht Hugó nagybirtokos, *Barthos Tibor*, *Bugarin Ede*, *Debreczeny András*, gróf *Esterházy József*, *Gábor Ferenc*, *Hegyi Imre*, *Mautner Antal*, *Mauksinszky Gyula*, *Mészáros Kálmán*, *Pákh Antal*, *Pogács István*, *Szilvay József*, *Tihanyi László*, *Ziegler Mihály* és *Zala Dezső* erdőmérnökök. Javaslataira az igazgató-választmány a jelentkezőket egyhangúlag az egyesület tagjai sorába iktatta.

Rendkívüli közgyűlésünk.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi január hó 25-én Budapesten az egyesület székházában rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen megjelentek: báró *Waldbott Kelemen* elnök, *Térfi Béla* és ifj. gróf *Teleki József* alelnökök, *Bíró Zoltán* ügyvezető, dr. *Mihályi Zoltán* titkár, továbbá *Aáron Oktáv*, *Ács Ferenc*,

Agfalvi Imre, Ajtay Jenő, Barkóczay István, Bartha Dezső, báró Biedermann Imre, Czillinger János, Csizmazia László, Csép Béla, Dercsényi István, Dietl Ágoston, Egly József, Fábér György, Farkas Jenő, Fekete Lajos, gróf Festetics Pál, Fixek Jenő, Földváry Miksa, Gyarmathy Mózes, Hajdu János, Hartay Henrik, Héjj János István, báró Inkey Pál, Irinyi Aurél, Iványi Ferenc, Jakóby László, Jeszenszky Ferenc, Jónásch Kornél, Kálmán Béla, dr. Kapácsy Miklós, Karsai Károly, Keiner Rezső, Kertay Ede, Kolossváry Andor, Komáromi László, Kovács Gábor, Kovács Jenő, dr. Kovács Zsigmond, Kovácsik Béla, Lángos Lajos, gróf Mailáth György, May Ottó, Mester János, Mikósdý András, Modrovich Ferenc, Molcsány Gábor, Nagy Imre, Nagy Mihály, vitéz Onczay László, Orosz Antal, Palla Zoltán, Papp Béla, Papp Jenő, Pászthory Ödön, Petényi Keresztély, Plotényi Jenő, vitéz Rab János, vitéz Rábay Gyula, Riedl Gyula, Riedl László, Rochlitz Béla, Róth Flóris, Roth Gyula, vitéz Simonkay Gyula, Schenkengel László, Schulek János, Schmid Ernő, Szederjei-Ostadál Jenő, Sztankovánszky Tibor, Szunyogh Gáspár, Takács Zsigmond, Tárczy Pál, Tóth Bódog, Tóth József, Várjon Géza, Vassányi Mihály, Véssei Mihály, Véssey Ferenc, Vető Gyula, Vorák Sándor, Vuk Gyula, Wagner Gyula, Wagner Márton, Wilde Kálmán és Zoltán János Ervin.

Távolmaradásukat kimentették: *Bencze Pál, Borhy György, Csóka József, gróf Esterházy Móric, Fekete Zoltán, vitéz gróf Festetics Kristóf, Ivanich Ferenc, gróf Károlyi Gyula, gróf Keglevich Gyula, dr. Kiss Ferenc, vitéz Lámfalussy Sándor, Ládý Géza, Lengyel Sándor, vitéz Marsóy Ferenc, Matusovits Péter, herceg Montenuovo Nándor, dr. Osztrólczy Miklós, örögróf Pallavicini A. Károly, dr. Papp-Szász Tamás, Rimler Pál, gróf Széchenyi Károly, Urbánfy Ignác és vitéz Walla Ferenc.*

Báró Waldbott Kelemen megnyitójában megállapította, hogy a közgyűlés összehívása az alapszabályoknak megfelelően történt, kimondotta a határozatképességet és a jegyzőkönyv hitelesítésére *Czillinger Jánost* és *Földváry Miksát* kérte fel. Bejelentette, hogy a M. Kir. Földművelésügyi Miniszter Urat *Molcsány Gábor* miniszteri tanácsos, a M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Urat *Schenkengel László* kir. közalapítványi igazgató, a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-Kohó és Erdőmérnöki Karát *Modrovich Ferenc* egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Mérnök és Építész Együletet *Papp Ferenc* elnök, *Schulek János* igazgató, dr. *Frohner József* főtitkár és *Marek László* h. igazgató, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségét *Koiss Géza* ny. miniszteri tanácsos ügyvezető alelnök, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületet *Róth Flóris* m. kir. bányaugyi

főtanácsos, elnök és *Jakóby* László titkár, a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegyletet gróf *Festetics* Pál ügyvezető al-elnök, a Magyar Gózdatisztek Országos Egyesületét *Fáber* György ügyv. igazgató, Budapest székesfővárost *Csizmazia* László fő-erdőtanácsos, a Felsődunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesületet *Véssei* Mihály ny. min. tanácsos és a Tiszajobbparti Vármegyék Erdészeti Egyesületét vitéz *Onczay* László m. kir. gazd. főtanácsos, erdőigazgató képviselik, akiket az egyesület nevében melegen üdvözölt.

Kegyeletes szavakkal emlékezett meg gróf *Zelenski* Róbert és *Nagyszalánczy* Brunó elhunytáról, akikben az igazgató válaszmány két odaadó, munkás segítőtársat, a magyar erdőgazdaság pedig eredményekben gazdag életű, értékes tényezőket vesztett el. Javaslatára a közgyűlés úgy határozott, hogy az elhunytak emlékét jegyzőkönyvében megörökíti és hátramaradottaiknak az egyesület mélységes részvétet tolmácsolja.

Az elnök ezután a közgyűlés összehívásának indokait világította meg. Rámutatott a tűzifa árkérdésének jelentőségére és a megváltozott viszonyok alapján az újabb szabályozás sürgős szükségét hangsúlyozta. Ismertette a vadászati törvény revíziója érdekében kiküldött külön bizottság munkájának eredményét, amelyet az igazgató-válaszmány a további tárgyalások alapjául fogadott el. Különösen kiemelte a vadkár-kérdés igazságos megoldásának fontosságát, mint olyant, amely nélkül az új vadászati törvény megalkotása el sem képzelhető. A tervezetet azért kellett a közgyűlés legszélesebb nyilvánossága elé hozni, hogy mindenki fenntartás nélkül kinyilváníthassa véleményét, mert valóban kielégítő megoldást csak az összes szempontok tárgyalagos és lelkiismeretes figyelembevétele hozhat.

Biró Zoltán ügyvezető röviden ismertette a tűzifa áralakulásának a történetét. Kárpátalja visszaesatolásával az ellátás kérdése még nem nyert megoldást és a szigorú téllal bekövetkezett tüzelőhiány legnagyobbbrészt arra a bizonytalanságra vezethető vissza, amely a termelőt és a kereskedőt egyaránt távol tartotta a piactól. Miután az őszi óta a termelési- és fuvarberek is jelentékenyen emelkedtek, a zavartalan ellátás csak úgy valósítható meg, ha megfelelő árak biztosítják a termelés gazdaságosságát. Bejelentette, hogy az igazgató-válaszmány már állást foglalt az egyesület részéről teendő lépések tekintetében és ezért a közgyűlés hozzájárulását kérte a tervbeveti felterjesztéshez.

Nagy Mihály ellenezte az árak felemelését, mert szerinte az erdőgazdaság jövedelmezősége kat. holdankint átlagosan legalább 15 pengő és ezért a fogyasztó érdekeit és a szociális kívánalmakat kell a kérdés elbírálásánál előtérbe állítani.

Az elnök rámutatott arra, hogy a tűzifaértékesítés kielégítő megoldása nem egyoldalú erdőbirtokos-érdek, mert az ország ellátása a helytelen árpolitika miatt került komoly válságba. A zavartalan termelés tehát nem közömbös a fogyasztóközönség szempontjából sem, veszteséggel azonban nem lehet termelni. A piaci bizonytalansága miatt az erdőgazdaság már eddig is súlyos veszteségeket szenvedett főleg azért, hogy a gyengébb minőségű választékok — értékesítési lehetőség híján — az erdőben pusztulnak el.

Az elnök javaslatára a közgyűlés egyhangúlag az ügyvezető indítványa szerint határozott.

Bíró Zoltán a vadászati törvény revíziója érdekében szükségessé vált megmozdulás háttérét világította meg és a közgyűlés hozzájárulását kérte az igazgató-választmány állásfoglalásához. Az első vadászati törvény előkészítő tárgyalásai az Országos Erdészeti Egyesület székházában folytak le, az egyesület tehát teljes joggal foglalkozik most a kérdéssel. Örömének adott kifejezést, hogy a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegylet elküldötte képviselőjét a közgyűlésre, mert eredményes munkát csak valamennyi érdekelt testület összefogásától és egyöntetű megállapodásától lehet várni. Az egyesület kiküldte bizottságnak nem az volt a célja, hogy részletes törvénytervezetet készítsen, hanem csak azokat az elveket kívánta leszögezni, amelyeket az új törvény megalkotásánál alapvető fentosságúaknak tartott. Ezek között főleg a fővad tenyésztésének kellő korlátok közé való szorításával, ill. a *minőségi* vadgazdaság feltételeivel, valamint a vadkár-kérdés igazságos szabályozásával foglalkozott legtöbbit. A kiküldendő egyesületközi bizottságnak a részletek tisztázása lenne a feladata és miután a közös megállapodás a legfontosabb, felhatalmazást kért a közgyűléstől a bizottság számára, hogy a szükséges egységes álláspont érdekében akár az igazgató-választmány elfogadta vezérfonaltól akár pedig a benyújtott indítványoktól eltérhessen.

Roth Gyula felszólalásában aggályát fejezte ki arra az esetre, ha a bizottság javaslatával szemben mégis a „*res nullius*“ elv érvényesülne a törvényben. Kifejtette továbbá, hogy kisebb erdőknek a fővadás területekhez való csatolása csak akkor nem sérelmes, ha ezek a nagyvadás területtel határosak vagy azok közvetlen szomszédságában vannak. A törvényben szabályozott tilalmi időtől való eltérés szerint minden esetben aggályos. Ellenezte a szarvas-tehén augusztus 15-vel kezdődő és február 15-ig tartó lelövését is. Az őz-suta létszámapasztását — ott ahol erre szükség van — meghosszabbított lelövési idővel kell lehetővé tenni, de a seréltlövés megengedése nélkül. A medvénél és hiúznál helytelenítette a teljes tilalmat. A vadkár megtérítésénél kü-

lön alap létesítését javasolta. A büntető rendelkezéseknél a mai-nál szigorúbb megítélést kívánt és olyan értelemben, hogy a törvény a vadorzót a jogtalan vadászatért, mint kihágásért és a vad elvitelért mint lopásért sujtsa. Nézete szerint a sebzett vad követését 48 óra alatt be kell fejezni és a kiskorúakat még akkor is vadászvizsgára kell kötelezni, ha igazolják a 3 évi gyakorlatot.

Dietl Ágost helytelenítette a szarvastehén lelövési idejére vonatkozó bizottsági állásfoglalást, az augusztus 15-i kezdetet túl korai, a február végéig való meghosszabbítás jobban megfelelne a célnak. A medve teljes tilalmazása is helytelen, elegendő lenne a bocsos anyamedvék védelmezése.

Gróf Festetics Pál a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegylet meleg üdvözetét tolmácsolta és nagy elismeréssel szólt azokról az érdemekről, amelyeket az erdőtisztzi kar a világ-hírű magyar vadállomány megmentése és jobb jövőjének kiépítése érdekében szerzett. A legrégibb vadászati védegylet nevében örömmel köszöntötte az Országos Erdészeti Egyesület kezdeményező lépését és hangsúlyozta, hogy a Hubertus készséggel vállalja a közös munkát és az egységes állásfoglalás érdekében áldozatra is hajlandó.

A nagy tetszést aratott felszólalásért és az abban kifejezett baráti készségért az elnök mondott őszinte köszönetet.

Báró Inkey Pál azt a meggyőződését hangsúlyozta, hogy a „*res nullius*” elvének az elejtésére irányuló törekvés aligha vezet sikerre és a „nemzeti vagyon” megjelölés veszedelmes jogi következményeket vonhat maga után. A vadkár-kérdés helyes rendezése az egész törvény alapja. A vadkár megelőzésének a tilalmi idők célszerű megszabásán kívül a vad elzárása a legjobb biztosítéka. A tervbevett nagyvadas körzetek aligha lesznek közmegnyugvásra megvalósíthatók, mert bizonyára számos olyan erdőbirtokos is akad, aki nem kíván tagja lenni a körzetnek. A kérdés megoldásánál feltétlenül annak az elvnek kell érvényesülni, hogy *senki sem mulathat másnak a pénzén*. Az új erdőtörvényt — éppen mert beható érdekképviselői tárgyalások előzték meg — a magyar törvényhozás legjobban előkészített alkotásának lehet tekinteni. Kívánatos lenne, hogy a tervbevett vadászati törvény is hasonló alapokon épüljön fel.

Nagy Mihály szociális szempontból aggályosnak minősítette a tervezetet. A vadorzást szerinte nem lehet rablásnak minősíteni, mert hajtóereje a legtöbb esetben a vadász-szenvedély, amelynél megelőzéssel jobb eredményt lehetne elérni. Adatgyűjtése szerint egy nyúl évi takarmányszükséglete 60–70 kg széna értékének felel meg, egy fácán átlagos kártevése pedig 4–5 kg. tengeri; ezzel szemben az apróvadas területek átlagos bére kat. holdankint 5–10 fillér. Ezek alapján azt javasolta, hogy: 1. községi vadászterület

bérbeadásánál a helybeli kisgazdákból alakult vadásztársaságnak mindenkor elsőbbség biztosítandó; 2. miután a vad felnevelési költsége sokszorsan felülmúlja a kialakult haszonbéreket, vagy az utóbbit kell megfelelően felemelni, vagy annak kiegészítéseként a területen elejtett vad értékének felét a bérbeadó kisgazdáknak átengedni és 3. mezőgazdasági területeknél két darab összefüggő 50 kat. holdas, vagy 4 darab 25 kat. holdas birtok egyesüléséből önálló vadászterület legyen létesíthető.

Ajtay Jenő hozzászólása után a közgyűlés az ügyvezető indítványát egyhangúlag magáévá tette és *Nagy* Mihály indítványát elvetette.

A tárgysorozat következő pontja értelmében az elnök tiszteletbeli tagok választására vonatkozólag tett indítványt. Ezt teljes egészében lapunk elején közöljük.

Gróf *Andrássy* Sándor, *Kaán* Károly, gróf *Geglevich* Gyula, dr. *Kiss* Ferenc gróf *Széchenyi* Bertalan és *Krippel* Móric tiszteletbeli tagokká történt megválasztását a közgyűlés lelkes örömmel, hosszantartó tapssal üdvözölte.

Báró *Inkey* Pál felemlítette, hogy tudomása szerint *Kaán* Károly súlyos műtéten esett keresztül és indítványára a közgyűlés úgy határozott, hogy az ünnepeltnek megfelelő formában az egyesület őszinte jókívánságait tolmácsolja.

Az igazgató-választmány megüresedett tagsági helyeinek betöltése következett ezután. Az elnök a szavazatszedő bizottság elnökéül *Karsai* Károlyt, tagjaiul pedig *Bartha* Dezső és *Fekete* Lajost kérte fel és a szavazás tartamára az ülést felfüggesztette.

A szavazás összeszámlálása után dr. *Mihályi* Zoltán titkár a nyáron tartandó rendes közgyűlés helyének megválasztására vonatkozó előzetes tárgyalásokról tett jelentést. Az egyesületi tagok nagy többségének kívánságára az elnökség valamelyik felvidéki várost vette tervbe és elsősorban Kassára gondolt. Az eddigi, még magánjellegű tárgyalások máris arra az eredményre vezettek, hogy Kassa város polgármestere személyesen fejezte ki örömét a tervbevett látogatás felett és ezért azt javasolta, adjon a közgyűlés felhatalmazást az igazgató-választmánynak, hogy a továbbiakban Kassa városával végérvényesen megállapodhasson.

Jvaslatához a közgyűlés egyhangúlag hozzájárult.

Roth Gyula megismételte a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kebelében létesítendő erdőmérnöki szakosztály megalakítására vonatkozó kérelmét, amelyet *Biró* Zoltán is melegen támogatott. A magyar mérnöktársadalom legrégebb egyesületében már mindegyik mérnöki ágazatnak megvan a maga külön szakosztálya, csak az erdőmérnöki hiányzik. Pedig *műszaki jellegünk* elismerése kötelezettséggel jár és a kar csak akkor érvényesülhet, ha résztvesz a magyar mérnökség egyetemes munkájában. Mint-

hogy a magyar Mérnök- és Építész-Egylet vezetői a közgyűlésen is megjelentek, a társaság után a legjobb alkalom nyílik a tervbevetett szakosztály megalakítására.

Papp Ferenc, mint a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnöke, örömmel köszöntötte a felmerült tervet és bejelentette, hogy egyesülete meleg szeretettel várja otthonába a magyar erdőmérnöki kar képviselőit.

Karsai Károly a szavazás eredményeként bejelentette, hogy a leadott 74 érvényes szavazatból a legtöbbet kapták vitéz *Rábay Gyula* (74), vitéz gróf *Festetics Kristóf* (73) és báró *Biedermann Imre* (42). Az elnök ezek alapján határozatilag kimondta, hogy a közgyűlés vitéz gróf *Festetics Kristóf* nagybirtokost és vitéz *Rábay Gyula* erdőmestert 3—3 évre, báró *Biedermann Imre* nagybirtokost pedig 2 évre az igazgató-választmány tagjává választotta és több tárgy hijján a közgyűlést berekesztette.

*

Jóleső örömmel állapíthattuk meg, hogy államerdészeti kartársaink a szokottnál is nagyobb számban jelentek meg a közgyűlésen és azáltal is sokban hozzájárultak az annyira fontos kollégialis kapcsolatok elmélyítéséhez. Két nappal előbb még azon tanácskoztunk, hogy a nagy hó és a közlekedési akadályok miatt elhalasztjuk a közgyűlést, de nemcsak a jelentkezők futottak be mind, hanem olyanok is, akik csak az utolsó percben határozták el magukat a részvételre.

A közgyűlést követő társaságban — várakozásunkat felülmúlóan — 58-an vettek részt.

Utána a Britannia-szálló különtermében megalakult a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet erdőmérnöki osztálya, amely elnökéül *Czillinger János* ny. kir. erdőfelügyelőt, jegyzőül pedig *Tóth Bódog* m. kir. főerdőmérnököt választotta meg.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében *Schulek János*, az egylet igazgatója üdvözölte meleg szavakkal az új szakosztályt, amely hiszük, eredményesen fogja munkálni a magyar erdészet javát.

Az Egylet székházának (IV., Reáltanoda-utca13/15) termei minden pénteken az erdőmérnöki szakosztály rendelkezésére állanak és a vezetőség tervbevette, hogy koronként családi összejöveteleket is rendez.

Látogassuk ezeket az estélyeket minél gyakrabban — a magunk érdekében is!

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A belföldön kitermelt faanyagok (múfa, tűzifa, faszén és tölgykéreg) kötelező bejelentése tárgyában kiadott 7150/1938. M. E. számú rendeletnek (megjelent a Budapesti Közlöny 1938. évi október hó 8-án kelt 224. számában) a 100/1940. M. E. számú rendelettel (megjelent a Budapesti Közlöny 1940. évi január hó 10-én kelt 6. számában) módosított szövege.

1. §.

(A 100/1940. M. E. számú rendelet 1. §-a.)

(1) Minden ingatlantulajdonos, birtokos, haszonbérlo és fa-termelő (továbbiakban: fatermelő) az 1939/40. évi, valamint az ezt követő termelési idényekben általa kitermelt múfa, tűzifa, faszén, tölgykéreg és luckéreg-készletet, amennyiben a kitermelt tűzifa és mű- (szer), hasáb, dorong a 10 ürm³-t (1×1×1 méter), az egyéb múfa (szerfa) az 5 m³-t, illetőleg a rúdfa 1000 folyómétert, a faszén, tölgykéreg és luckéreg pedig az 50 q-t eléri vagy meghaladja, a termelés befejezésétől számított *nyolc nap alatt* ajánlott levélben bejelenteni köteles.

(2) A bejelentési kötelezettségnek *téli* kitermelés esetében legkésőbb *április hó 15. napjáig*, *nyári* kitermelés esetében pedig *augusztus hó 15. napjáig* kell eleget tenni.

(3) Az erdőgazdaságokban kitermelt faanyagokon kívül a fásorokban, gazdasági fásításokban, fáslegelőkön vagy más, az erdőtörvény hatálya alá nem tartozó területen kitermelt faanyagokat is be kell jelenteni.

(4) Az (1) bekezdésben megállapított bejelentési kötelezettség a fatermelő helyett a vásárló fakeskeredőt terheli, ha az egy-egy fatermelő által kitermelt és eladott famennyiség az (1) bekezdésben meghatározott mennyiséget nem éri el, de a fakeskeredő által a termelés helyén összevásárolt és elszállítandó faanyag az (1) bekezdésben meghatározott mennyiséget eléri, vagy meghaladja.

2. §.

(A 100/1940. M. E. számú rendelet 2. §-a.)

(1) A bejelentett készletekben beállott *változásokat* a fatermelő minden év *június, szeptember és december* hónap utolsó napján fennállott állapot szerint az említett hónapokat követő 8. napjáig ugyancsak bejelenteni köteles. A bejelentésben az egyes rovatok kitöltésével pontosan fel kell tüntetni, hogy a legutóbb bejelentett és az azóta termelt vagy megszerzett készletekből a fatermelő mennyit használt fel saját szükségletére, mennyit adott el helyben és mennyi került vasúton, illetőleg hajón (uszályon, dereglyén) elszállításra. Az 1. §. (2) bekezdésében megállapított bejelentési határidő eltelte után kitermelt faanyagot a bejelentésben mint szaporulatot külön fel kell tüntetni.

(2) A földművelésügyi miniszter a készletváltozások bejelentésére az előbbi bekezdés rendelkezésétől eltérően rövidebb határidőt is megállapíthat.

(A 7150/1938. M. E. számú rendelet 2. §-ának (2) bekezdése.)

A földművelésügyi miniszter a készletekben beállott változások ellenőrzése céljából az eladott faanyagokra vonatkozó adásvételi kötlevelet, illetőleg helyi eladásoknál a közigazgatási hatóság igazolványát bekívánhatja.

3. §.

(A 100/1940. M. E. számú rendelet 3. §-a.)

(1) A kitermelt fakészleteknek, valamint a bejelentett készletekben beállott változásoknak bejelentésére szolgáló nyomtatványok szövegét a földművelésügyi miniszter állapítja meg és az illetékes m. kir. erdőfelügyelőség útján díjmentesen bocsátja az igénylők rendelkezésére.

(2) A bejelentést birtokegységenként elkülönítve a földművelésügyi miniszterhez (Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11. Erdészeti főosztály) kell intézni.

(A 7150/1938. M. E. számú rendelet 4. §-ának (3) és (4) bekezdése.)

(3) A bejelentés megtörténtét a földművelésügyi miniszter a fél kívánságára és költségére igazolja.

(4) A földművelésügyi miniszter a bejelentett adatok helyességét a m. kir. erdőfelügyelőségek útján ellenőriztetheti.

4. §. és 5. §.

(A 7150/1938. M. E. számú rendelet 5. §-a és 100/1940. M. E. számú rendelet 4. §-a.)

(1) A bejelentett adatok feldolgozásával kapcsolatos költségek fedezése céljából minden bejelentő köteles a bejelentéssel egyidejűleg a bejelentett tűzifa, mű- (szer), hasáb és mű- (szer) dorong után ürm^3 -kint két fillért, a műfa után m^3 -kint, a rúdfa után pedig 100 folyóméterenkint négy fillért, a „F. M. Erdészeti statisztika, bevételi számla Budapest“ 105.508. számú postatakarékpénztári csekkszámlára befizetni.

(2) Az előbbi bekezdésben említett összeg biztosítására, behajtására, elévülésére és a késedelmes fizetés esetén járó késedelmi kamatok felszámítására nézve a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések az irányadók.

5. §. és 6. §.

(A 7150/1938. M. E. számú rendelet 6. §-a és 100/1940. M. E. számú rendelet 5. §-ának (1) bekezdése.)

(1) Az a bejelentésre kötelezett fatermelő, akinek műfából legalább 20 cm^3 , tűzifából 20 ürm^3 , faszénből, tölgy- és luckéregből legalább 50 q van tulajdonában vagy birtokában, készleteiről nyilvántartást (raktárkönyvet) köteles vezetni oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az, hogy hová fordít tatott, bármikor megállapítható legyen.

(2) A nyilvántartást (raktárkönyvet) lapszámozni kell. A lapszámozást a polgármester, községi (kör-) jegyző hitelesíti.

(A 100/1940. M. E. számú rendelet 5. §-ának (2) bekezdése.)

Azok a fatermelők, akik rendszeres anyagszámadást vezetnek, az (1) bekezdésben meghatározott külön nyilvántartást (raktárkönyvet) nem kötelesek vezetni, az anyagszámadást azonban ugyancsak lapszámozni és hitelesíttetni kell.

7. §.

(A 7150/1938. M. E. számú rendelet 7. §-a.)

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntetőrendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1931:XXVI. t.-c. 3. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással büntethető az, aki az 1. és 2. §-okban előírt bejelentési kötelezettségét elmulasztja, a bejelentést nem kellő időben, vagy nem a valóságnak megfelelően

teszi meg, továbbá, aki a 6. §. rendelkezései ellenére nyilvántartást (raktárkönyvet) nem vezet, vagy nem pontosan vezet.

(2) Az ilyen kihágások miatt kiszabható pénzbüntetés legmagasabb összege nyolcezer pengő.

(3) A jelen §-ban meghatározott kihágások miatt indított eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntetőbíró-ságnak a hatáskörébe tartozik. Szakminiszternek az 1929:XXX. t.-c. 59. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezése alkalmazása szempontjából a földművelésügyi minisztert kell tekintetni.

(4) Azokat a készleteket, amelyekre vonatkozólag a kihágást elkövették, az államkincstár javára el kell kobozni.

FIGYELMEZTETÉS.

Az 1940. évi január hó 10-én közhírré tett 100/1940. M. E. számú rendelet a belföldön kitermelt faanyagok kötelező bejelentése tárgyában kiadott 7.150/1938. M. E. számú rendelet egyes intézkedéseit módosítja, illetőleg kiegészíti.

A rendelet 70.300/1940. F. M. szám alatt módosított szövegét valamennyi erdőbirtokos ((fatermelő) hivatalból megkapta. Ennek ellenére igen sok erdőbirtokos (fatermelő) a fakészletek és a fakészletekben beállott változások bejelentésénél a 100/1940. M. E. számú rendelet intézkedéseit figyelmen kívül hagyja.

Erre való tekintettel a következőkre hívjuk fel az érdekelt erdőbirtokosok (fatermelők) figyelmét.

Az 1939/1940. évi termelésből származó fakészletek mikénti bejelentésére a 70.3000/1940. F. M. számú kiadmánnyal megküldött bejelentőlapok hátlapján megfelelő tájékoztatás van, az abban foglaltak tehát pontosan betartandók.

A 100/1940. M. E. számú rendelet 2. §-a hatályon kívül helyezi a 7.150/1938. M. E. számú rendelet 2. §-át, s ezért az 1938/1939. évi termelésből származó fakészletekben az 1939. évi december hó 31-e után beállott változásokat már nem kell bejelenteni.

Az erdőbirtokos (fatermelő) részéről tehát az első bejelentési kötelezettség az 1939/1940. évi termelésből származó (tehát 1939. évi október hó 1-e után kitermelt) fakészletre esedékes, és pedig a termelés befejezése után, 8 napon belül, legkésőbbben azonban (téli termelésnél) 1940. évi április hó 15-ig.

Az Országos Erdőgazdasági Tanács tagjai.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az 1935. évi IV. t.-c. 237. §-a értelmében az Országos Erdőgazdasági Tanácsba az Országos Erdészeti Egyesület kijelölése alapján: báró Biedermann

Imrét, gróf *Esterházy* Móricot, vitéz gróf *Festetics* Kristófot, báró *Inkey* Pált, gróf *Mailáth* Györgyöt, báró *Prónay* Györgyöt, ifj. gróf *Teleki* Józsefet, báró *Waldbott* Kelement, *Biró* Zoltánt, *Czillinger* Jánost, *Csizmazia* Lászlót, *Horváth* Miklóst, vitéz *Onczay* Lászlót, *Papp* Bélát, *Rimler* Pált és *Térfi* Bélát rendes tagokká, dr. gróf *Forgách* Balázst, *Papp-Szász* Tamást, *Ajtay* Jenőt és vitéz *Lámfalussy* Sándort póttagokká;

az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* kijelölése alapján: örgróf *Pallavicini* Alfonz Károlyt, *Fabricius* Endrét és *Somsich* Miklóst rendes tagokká, gróf *Hunyady* Endrét és gróf *Teleki* Bélát póttagokká;

az *Országos Mezőgazdasági Kamara* kijelölése alapján: vitéz *Purgly* Emilt, gróf *Bethlen* Pált és *Borhy* Györgyöt rendes tagokká, gróf *Dessewffy* Aurélt és *Geist* Gáspárt póttagokká;

végül a földművelésügyi minisztérium részéről: *Beyer* Jenőt, *Becker* Róbertet, *Vésséi* Mihályt, *Pászthory* Ödönt, vitéz *Marsóy* Ferencet, vitéz *Tóth* Lászlót, *Földes* Tibort és dr. *Ajtai* Sándort rendes tagokká, *Lukács* Endrét és *Székács* Vincét póttagokká az 1942. évi december hó 31-éig terjedő hatállyal kinevezte.

MEGVÉTELRE keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzetait, illetőleg kötetait:

Aquila I—V. évfolyamai (1894—1898).

Erdészeti Kísérletek XX. (1918) teljes évfolyama egy, és 3—4. füzete két példányban.

Erdészeti Lapok X. évfolyama (1871) két példányban.

Erdészeti Ujság IX. évfolyama (1904—1905).

Erdészeti Zsebnaptár I—II. (1882—1884.), VI. (1888.), XXVI. (1907.), XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamai, utóbbi 3 kötet 2—2 példányban.

Kárpáti Vadász I. évfolyama (1927),

a IV. évfolyam (1930) 9., 15., 19. és 23. füzetei,

az V. évfolyam (1931) 6. füzete,

a VI. évfolyam (1932) 18., 22—24. füzetei.

Kísérletügyi Közlemények I—XVI. (1898—1913), XXII. (1918) és XXVIII. (1925) évfolyamai.

Nimród I—VIII. évfolyamai (1913—1920).

Nimród Vadászlap IX. évfolyam (1921) 1—2 füzetei.

Természettudományi Közöny XLVIII. évfolyama (1916).

Vadászat I—IV. évfolyamai (1918—1921),

az V. évfolyam (1922) 4., 6., 8., 16., 18—20., 23. és 24. füzetei,

a VI. évfolyam (1923) 1—2., 4., 8—9. és 23—24. füzetei,

a VII. évfolyam (1924) 15., 18. és 21. füzetei,

a VIII. évfolyam (1925) 2. és 23—24. füzetei.

Vadászat és Allatvilág I—XVII. évfolyamai.

Vadászlap I—XVIII. évfolyamai (1880—1897) és

a XXXIX. évfolyam (1918) 1. füzete.

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. évfolyamai (1933—1934).

Vízügyi Közlemények IX. évfolyama és az V. évfolyam (1915) 4. füzete.

Országos Erdészeti Egyesület.

IRODALOM

Nagyszalánczy Brunó: Vadászatjogi kérdések. (A „Magyar Közigazgatás” kiadása, Budapest, 1939.)

A „Magyar Közigazgatás Könyvtára”-nak 9. füzeteként jelent meg nemrég elhunyt, kiváló kartársunk 2 íves tanulmánya, amely most, a vadászati törvény revízióját előkészítő tárgyalások idején, *különös figyelmet* érdemel.

Már az első fejezet („*A természeti szabadságában élő vad tulajdoni állása*”) tartalma is meglepő. A „*res nullius*” sokat vitatott elvével foglalkozik és — a római jog álláspontjának ad igazat. A szerző érdekes érvelése szerint a *természeti szabadságban* élő vadat még a vadaskertben sem lehet a földtulajdonos birtokának tekinteni, mert az mégsem tudja *bármely pillanatban* a tulajdonjogot a vad felett gyakorolni és a *vadászatüzés lényege*: a vad megszerzése csak akkor nem jogsérelem, ha a foglalás olyan tárgyra irányul, amelynek nincs gazdája.

Ezek felett a megfontolások felett nem lehet egy fölényes kézlegyintéssel napirendre térni. Mert hiszen a jogi alap dönti el a gyakorlati alkalmazást és kétségtelen, hogy a vadnak „nemzeti vagyon”-ná való minősítése bizonyos veszedelmeket is rejt magában.

A szerző szerint elegendő a szabadon élő vadat törvényes védelemben részesíteni és a vadorzás útján szerzett vad elvitelét *jogtalan eltulajdonításnak* minősíteni, mert ezzel is el lehet érni ugyanazt a célt, amit a vadászközönség csak a „*res nullius*” elv félreállításával tart megvalósíthatónak.

„*A vadászati jog jogi természete és a földtulajdonoshoz való viszonya*” c. második fejezetben a szerző neves jogászunknak: Kolosváry Bálintnak a nézetét vallja, hogy t. i. a *vadászati jog az ingatlan tulajdonával társított reáljog (kizárólagos elcsatolási jog)*.

Hasonlóképen Kolosváry fejtegetéseit teszi magáévá a szerző a III. fejezetben („*A vad tulajdonának megszerzése*”), amelynek a vadorzóra vonatkozó következtetése hogy: „*a jogosu-*

latlan vadász okkupációja a maga részére tulajdonjogot nem szerez.“ A szerző a vad feletti tulajdonszerzés összes lehető módozatait felsorolja és hiánytalan jogi megvilágításba helyezi.

A IV. fejezet a korszerű — minőségi — vadgazdaság követelményei alapján tárgyalja a „*A vadas területek bekerítésének kérdése*“-t.

Bőven foglalkozik a szerző a vadkártérítéssel (V. fejezet), amely nem ok nélkül került az utóbbi időben az előtérbe. Részletesen ismerteti itt a jelenleg fennálló rendszert, a nézete szerint követendő új irányelveket és javaslatot tesz a vadkártérítési eljárás egyszerűsítésére is. Ennek az utóbbinak a legcélszerűbb megoldása szerinte egy országos *vadkár-alap* létesítése lenne.

A VI. fejezet „*A korszerű vadászat által megkívánt vadászati üzemtervekről*“ szól, míg az utolsó és legterjedelmesebb résznek „*Vadászati büntető rendelkezések*“ a címe.

A szerző különbséget kíván tenni *vadászatrendi áthágások* és *vadászati kihágások* között és hangsúlyozottan rámutat a fel-esketett vadőrök *fegyverhasználati jogának* sürgős szabályozására is, mint olyanra, amely az okszerű vadvédelemnek elengedhetetlen kelléke. A mai tarthatatlan helyzetet néhány kirívó példával világítja meg.

*

Az egész munka vitathatatlanul lelkiismeretes elmélyedés eredménye, amely a *jog* szilárd alapjain keresi a legcélravezetőbb *gyakorlati* megoldás lehetőségét.

Ez talán nem is annyira lehetetlen, mint első pillanatra gondolnók. Csak keresni kell a hozzávezető utat.

Melegen ajánljuk minden gyakorlati kartársunknak, aki a kérdéssel foglalkozni kíván, olvassa el *Nagyszalánczy* Brunó fejtegetéseit, mert látóköre az érdekes szemléletek egész sorával fog gyarapodni és ítélete mentes lesz az egyoldalúságtól.

M.

Térképészeti Közlöny V. kötet. 1—2. sz. 1938.

A M. Kir. Honvéd Térképészeti Intézet kiváló folyóiratának most megjelent kettős füzetével külön is kívánunk foglalkozni. Nemcsak azért, mert sajnálatosképen igen hosszú idő telik el egy-egy füzet közreadása között, hanem azért is, mert a mostaninak a tartalma különösen érdekelhet bennünket.

Az első közlemény *Karacs Ferencnek* (1770—1839), az első magyar térképmetszőnek az emlékét idézi, abból az alkalomból, hogy Püspökladány község emléktáblával jelölte meg hírneves fiának szülőházát.

A térképészet halottait (*Szentivány Sándor* ny. kir. ezredes, *vitéz Czékus György* tüzér-alezredes és *Kiss Lajos Kornél* ny. szert. főtitiszviselő) kegyeletes sorok búcsúztatják el, a hivatalos rész pedig az 1937. év térképező munkáiról, az 1938. évi római fotogrammetriai kongresszusról és kiállításról, valamint az ugyancsak 1938-ban, Amszterdamban tartott XV. Nemzetközi Földrajzi Kongresszusról számol be.

A tanulmányok közül helyszűke miatt négynek csak a címét közölhetjük (*Niklász László*: „A térhatású térkép”; *dr. Albán Imre*: „Színes térképek”; *Felcsuti János*: „A rézmetszésről” és *Vöröss József*: „A térbeli képzetes idom két kiegészítő színnel való előállítás”), noha ezekben is nem egy részletet találhatnak azok a kartársaink, akiket pályánk műszaki vonatkozásai érdekelnék.

Összinte örömmel és nagy érdeklődéssel olvastuk két erdő mérnöknek, *Kondér Istvánnak* és *Lattyák Sándornak* a munkáit; mindketten huzamosabb idő óta foglalkoznak mérnöki, ill. földrajzi vonatkozású régészeti tanulmányokkal.

Lattyák Sándor ny. m. kir. főerdőtanácsos neve egyre sürűbben bukkan fel a külföldi irodalom hasábjain. Közleményében („*Kivonat a Claudius Ptolemaeus Alexandrinus Geographiájának magyarázása c. műből*”) a Kr. u. 2. században élt hírneves alexandriai csillagász és földrajztudós munkájával foglalkozó régebbi megállapításait egészíti ki, amelyek világosságot derítettek a Ptolemaeus korában virágzó kereskedelmi társaságok működési körére, úgy hogy ezekből fontos földrajzi következtetések vonhatók le.

Kondér István: „Térképek és rokontudományok az ókorban” c. tanulmánya alapos buvárkodás eredménye és a komoly tudományos színvonal mellett is élvezetes olvasmány.

„Nincsen új a nap alatt”, halljuk gyakran a mindennapi életben, de, hogy a mérnöki tudomány és a csillagászat már az ókor népénél milyen magas fokon állott, arra a szerző valóban bámulatraméltó adatokat tud felsorakoztatni.

Munkájában sorra veszi az egyiptomiakat, sumirokat, Babilont, Kínát, Indiát, a zsidókat, végül pedig a görögöket és rómaiakat, akiknek — az egyiptomiak mellett — műszaki tekintetben is legtöbbet köszönhet az emberi művelődés.

Az 50 oldalra terjedő igen figyelemreméltó munkát 39 kép díszíti és azt a meggyőződést kelti bennünk, hogy az erdőgazdaságtól messze szakadt kartársunk nevével még gyakran fogunk találkozni a régészeti irodalomban.

M.

Döry Lajos: Zöldmező Naptár. (Az Országos Zöldmező Szövetség kiadása, Budapest, 1940. Ára 1.— P.)

A búzatermelés átállításának kérdése rendkívüli mértékben előtérbe hozta a *zöldmező-gazdálkodás* fontosságát. Erről, valamint a *gyepvetőmag-termesztés*, az új *szénakészítési eljárások*, a *vízgazdálkodás*, a *gyepvetőmag-márkázás* stb. köréből közöl szakavatott szerzők tollából cikkeket az *1940. évi Zöldmező Naptár*. A 320 oldalra terjedő, gondosan megválasztott anyagot a szerző kitűnő gyakorlati érzékkel a legeltetési társulatok, közbirtokosságok, de minden rét- és legelőgazdálkodással foglalkozó nagy- és kiscgazda részére is nélkülözhetetlen segédkönyvvé foglalta össze.

Megrendelhető a vételárnak az 57.515 számú postatakarékpénztári csekkszámára történő befizetése mellett a „Zöldmező” Kiadóhivatalánál (Budapest, IX., Üllői-út 31.).

HAZAI FOLYÓIRATOK.*

A Műszaki Világ. (IV. évf. 1940.)

2. sz. —: Védelmi vonalak. —: *Nyul Gyula dr.* előadása a Mérnökpolitikai Társaságban az ipari őrségváltás problémáiról. — *Dr. Maléter J.*: A magyar közlekedés száz év tükrében. (2. k.)

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXIII. évf. 1940.)

1. sz. — *Dr. Verő J.*: Quantitativ mikrografia. — *Dr. Somfai J.*: A kőzetporok hatása a tüdőre.

2. sz. — *Dr. Vitális I.*: A visszatért Felvidék és Kárpátalja szén-előfordulásai. — *Faller J.*: A tűzzel való fejtésmódról.

Kertészeti Szemle. (XII. évf. 1940.)

1. sz. — *Madarász A.*: 1940. — *Vécsey Sz.*: Fagykár a gyümölcsösben. — *Magyar Gy.*: Az *Aspidistra* tömeges szaporítása. — *Dandé M.*: A jó termőföld a kertészet szolgálatában. — *Magyar Gy.*: *Chrysanthemum nipponicum*. — *Dr. Kovács J.*: Örökzöld kertek. — *Scholtz G.*: Permetezünk az almamoly ellen a rajzás alapján. —: Magyar növényujdonosságok *Phlox paniculata* „Jolánka”.

2. sz. — *Pap I.*: Virág az irodában. — *Magyar Gy.*: Értékes *Canna* és *Caladium* fajták gyors szaporítása. — *Vécsey Sz.*: Közbeoltás. — *Dandé M.*: A talaj reakciómérő ismertetése és használata. — *Rácz P.*: Milyen magot termeljünk? —: Magyar növényujdonosságok. *Canna floribunda* „Kassa”.

* Jelmagyarázat: (1. k.) = első közlemény; (2. b. k.: 17.5/10 4) = második és befejező, összesen 17.5 oldal terjedelmű közlemény, 10 ábrával és 4 táblázattal.

Köztelek. (L. évf. 1940.)

1. sz. — *Rohringer S.*: A Duna—Odera-ésatorna. — *Dóry B.*: Földreform és talajvédelem. — *Dr. Fleischmann R.*: A kompolti növénynemesítő telep újabb munkálatai. I.

2. sz. — *Legány Ö.*: A magyar növénynemesítés jövő feladatai és jelentősége. — *Báldy B.*: Gyakorlati tanácsok a baromfi betegségek megelőzésére. — *K. J.*: Mezőgazdasági gépek karbantartása.

3. sz. — —: A falusi kutak. — *D. F.*: Van-e szükségünk hústalan napokra?

4. sz. — *K. T. S.*: A tej termelői árának emelése. — *Dr. Weiser I.*: A takarmányhiány.

5. sz. — *Rt.*: A legkisebb mezőgazdasági munkabérek megállapításáról szóló törvényjavaslat. — *V. A.*: A fejlődő útvízesnyok. — *Dr. Keleti I.*: Mit kell tudni a munkaadónak a kötelező gazdatiszti nyugdíjbiztosításról?

Magyar Fapiac. (II. évf. 1940.)

2. sz. — *Dr. Gál I.*: Az anyaggazdálkodás új rendje a faiparban. — —: A zsidótörvény végrehajtásának tudnivalói. — —: Jugoszláv fapiac évfordulókör.

3. sz. — —: Az Országos Egyesület előterjesztése a tűzifa árrendelet ügyében. — —: A román fapiac eseményei. — *Szabó Ö.*: Tüzelőanyaghelyzetünk. — —: Védőbeszéd a gőzbükk-parkett mellett.

4. sz. — —: Az erdei üzemek és a családpenztár.

Magyar Statisztikai Szemle. (XVII. évf. 1939.)

12. sz. — *Dr. Thüring L.*: Halálozások kor és hónapok szerint. — *Dr. Széll T.*: A gyermekhalandóság. — *Dr. Mozolovszky S.*: A mezőgazdasági és ipari üzemi baleseti statisztikák tanulságai az 1938. évi adatok alapján. — *Dr. Fodor F.*: Mezőgazdasági iparostájak Közép-Európában. — *Dr. Szigeti Gy.*: Magyarország pénzintézetei az 1938. évben. — *Dr. Gidófalvy E.*: Az 1938. évi tűzkárok.

Magyar Vadászujság. (XL. évf. 1940.)

1. sz. — *Sóvágy M.*: Évforduló. — *Berényi V.*: A darázsölyv.

2. sz. — —: A vadkárbecslés mai lehetetlen módján sürgősen változtatni kell. — *Mészáros P.*: A nyúl- és fogolyállomány szaporítása. — *Gy. Takách Gy.*: Beszéljünk magyarul!

3. sz. — *Dr. Szent-Ivány G.*: A vadásztársaságok! — *Gy. Takách Gy.*: A vadászbérlők érdekében egy kis szemléltetés az erdőőrök fegyvertartási joga és illetékmentessége körül. — *A. Balogh A.*: Beszámolóm az 1939. évi tölténykipróbálással kapcsolatos özlövészekről.

Mezőgazdasági Közöny. (XIII. évf. 1940.)

1. sz. — *Dr. Csukás Z.*: A Kárpátalja szarvasmarhatenyésztése. I. rész. — *Pálinkás A.*: Mezőgazdaságunk ipari nyersanyagtermelésének mai jelentősége. — *Dr. Sebestyén P.*: Részes gazdálkodásunk átszervezése. — *Dr. Joó G.*: A kötelező mezőgazdasági biztosítás egy éve. — *Dr. K. B.*: Egészségügyi szövetkezetek a falvakban.

Nimród Vadászlap. (I. évf. 1940.)

1. sz. — *Sólyom*: A Dni, 1940. — *Avarffy E.*: Libakaland. — —: Itt a tél. — *Boross P.*: A „Szikések”. — *W. L.*: Egy jó bak kellemetlen emléke.

2. sz. — *Sólyom*: Rövidlátók. — *Fekete I.*: Búcsúzás. — *Dr. Beretzk P.*: Körösmező környékének téli madarai. — *Maderspach V.*: A farkasról. — *Felix E.*: Fogolyállományunk veszedelme. — *Bástyai-Holtzer L.*: Varjúpedzés. — *Balkay J.*: A gölya és a róka.

3. sz. — *Almásy L.*: Ibex. — *Potoczky B.*: Az elmúlt esztendőn... — *Hányi K.*: A róka.

Technika. (XXI. évf. 1940.)

1. sz. — *Dr. Pattantyús Á. G.*: A Technika második évtizede. — —: A Technika cikkírói 1919—1939. — *Dr. Binder-Kotrba G.*: 'Sigmond Elek. — *Csányi K.*: Sopron építészeti jellege. — *Szentes Zs.*: Forgácsolási teljesítménynövelés kemény-fémekkel. — *Jakóby L.*: A magnéziumkohászat lehetőségei. — —: A 60 éves kulturmérnöki intézmény. — *Bory J.*: Mintázás a műgyegetemen. — —: Új magyar épületek. — —: Az épülettervezési tanszéken készült feladatok gyűjteménye. — *Dr. Haidegger E.*: A korszerű energia-politika irányelvei. — —: A Magyar Mérnökök és Építésszek Nemzeti Szövetségének kisebbségi pályázata.

Természettudományi Közlöny. (72. köt. 1940.)

1. sz. — *Wodetzky J.*: A Naptár. — *Bugyi B.*: Az orvosi röntgentervezés újabb fejlődéséről. — *Tóth J.*: Gyümölcsök műérlelése etilén-gázzal. — *ifj. Kunfalvi R.*: A hópárkányok. — *Bodócs I.*: Mágneses mesék az ókortól a német aknáig. — *Anghi Csaba G.*: A ladogai foka.

Vadászat — Halászat. (VIII. évf. 1940.)

1. sz. — *Dr. Szádeczky-Kardoss B.*: Res nullius. — *Orday R.*: Milyen az afrikai őserdő — közelről? (2. k.) — *Sándor B.*: Résztvéltenség miatt megszüntetését kérte az Országos Sporthorgász Szövetség.

2. sz. — *(szlavniczai)*: Számbavesszük az elmúlt vadászévet. — *a. Balogh A.*: A belövés módosulása a nagysebességű lövedékek nyomán. — —: A földművelésügyi miniszter 29 ezer tenyészedat osztott szét kedvezményes áron.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.*

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. Band VII, Heft 4, 1940.

Nutt: Fejezetek a francia erdőgazdaság fejlődéséből. (Auschnitt aus der Entwicklung der französischen Forstwirtschaft.) 309—342. old.

A XVII. században Franciaország népessége az európai lakosság $\frac{1}{3}$ -át tette ki. Az erdőpusztítás akkor már olyan mérete-

* A német és angol folyóiratokat *dr. Mihályi Zoltán*, a francia-, olasz-, spanyol- és románnyelvű közleményeket *dr. Luncz Géza*, m. kir. erdőtanácsos, a lengyel és cseh szaklapokat *Székács Vince*, ny. minisztertanácsos, a jugoszláv irodalmat pedig *Pászthy Ferenc*, ny. m. kir. főerdőtanácsos ismerteti.

ket öltött, hogy *Colbert* híres mondása: „*Franciaország a fahiany miatt fog tönkremenni*“ valóban komoly aggodalomnak adott hangot. Az első törvényes intézkedések, amelyek célja az erdők megmentése volt, erre az időre nyúlnak vissza.

A helyzet ma jelentősen megváltozott. A gyarmati erdők, a fogyasztás csökkenése — amelynek a népesedés hanyatlása is az egyik oka, — megmentette Franciaországot attól, hogy utolsó tartalékaihoz is hozzányuljon és lehetővé tette az erdők gyarapodását.

A szerző hét fejezetben foglalkozik a francia erdők történetével (a legrégebbi időktől kezdve a világháború pusztításáig) a tulajdonjogi megoszlás régebbi és jelenlegi állapotával, a gazdálkodás formáival, az évi fafogyasztással, a gyantatermeléssel (amely Franciaországban igen jelentős) és a fának motorhajtó anyagként való felhasználásával.

Ez az utóbbi fejezet ma különösen időszerű és meggyőző erővel bizonyítja a francia honvédelem előrelátását. 1931-ben még csak 879 fagáz-hajtotta jármű volt forgalomban, 7 évvel később már 8000. A szakkörök véleménye szerint ez a szám a tűzifa okszerű értékesítése mellett 200.000-re lenne emelhető, mert az évi tűzifa-termelésből kb. 1 millió ürméter eladatlan marad és az erdőben megy tönkre.

A termőhelyi és faállomány-viszonyokat, az erdőknek a tenyészeti övek szerint való felosztását 2 térkép és néhány igen szép fénykép magyarázza. Részletes felvilágosítást kapunk a felújítás és kihasználás módjairól, valamint az állami erdők terhére az utolsó 150 év alatt történt eladásokról is.

A szerző néhány rajzábrában a francia erdőgazdaság főbb jellemzőit szembeállítja a németországi adatokkal; ez az összehasonlítás is felette érdekes.

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. 1940. 1. sz.

Oberforstmeister Ottó Faber †. 1—4. old.

Baden állami erdészétét nagy veszteség érte *Faber* főerdőtanácsos hirtelen elhunytával.

A kiváló német szakember szűkebb hazájában az erdészeti út-, víz- és hídépítés, valamint a munkaszervezés irányítója volt és nemcsak a gyakorlatban ért el kiváló eredményeket, — különösen a Rajna árterületeinek a telkesítésénél, — hanem a szakirodalomnak is a legjelesebbjei közé tartozott, amit a lapunkban ismerttetett tanulmányai is igazolnak.

Mantel: Az erdészeti könyvelés fejlesztése. (*Die Fortbildung der forstlichen Buchführung.*) 4—15. old.

Ma, amikor az erdőgazdaságban is a *teljesítmény növelése* a jelszó, komoly eredményekre törekvő munkát el sem lehet képzelni megfelelő könyvelés nélkül, amely nemesak az ellenőrzés vezérfonala, hanem az egyedüli biztos alapot szolgáltatja az olyan nagyon fontos statisztikához is.

A szerző tanulmánya minden tekintetben megérdemelné, hogy a legrészletesebben foglalkozzunk vele. Lapunk korlátolt terjedelme ezt, sajnos, nem engedi meg.

De talán jobb is így. Mert szeretnők szaktársaink kíváncsiságát felkelteni annyira, hogy mindenki, aki valóban szívén viseli a reá bízott üzem sorsát, *teljes egészében elolgyassa a szerző fejtegetéseit*, amelyek a korszerű gazdálkodás egyik legfontosabb fejezetével ismertetnek meg bennünket.

Ehwald: A freiburgi egyetem erdészeti osztályának növény-szociológiai tanulmányútja. (*Pflanzensoziologische Exkursion der Forstlichen Abteilung der Universität Freiburg.*) 15—23. old.

Az *Aichinger* tanár vezette kirándulás eredményeiről számol be, amely az osztrák alpesi erdők növénysszövetkezeteivel és a velük foglalkozó tudományág jelentőségével ismertette meg a résztvevőket.

Wartenberg: Megjegyzések a nyugalmi és csíráállapotban lévő magvakon észlelhető fagykárokról. (*Bemerkungen über Kälteschäden an ruhenden und keimenden Samen.*) 23—25. old.

W. Schmidt erdész-tanár egyik tanulmányában kétségbe vonta *Eidmann* megállapítását, hogy az élettelen és jól csírázó magvak között gyengébb csíráképességűeket is találni és erre vonatkozólag a szerzőt is idézte, aki azonban azt állítja, hogy írásaiból ilyen következtetések nem vonhatók le.

van Nes: Rovarokozta nagymértékű fenyvespusztulások leküzdése és megakadályozása. (*Bekämpfung und Verhütung der Nadelholz-Insekten-Grossschäden.*) 25—28. old.

Számos adattal igazolja, hogy a múlt századbéli óriási rovarkárok főleg a meg nem felelő termőhelyekre telepített elegyetlen állományokat tették tönkre és néhány példával meggyőzően érvel amellett, hogy a baj legjobb ellenszere a fenyveseknek lombfával való elegyítése. Ez a jó termőhelyeken nemes fajokkal történhetik, a silány homokon azonban a fűzek és nyír is igen hasznos szolgálatot tesznek.

CENTRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN. 1940. 10. sz.

Locker: Dr. Ing. h. c. Wappes, a Deutscher Forstverein tiszteletbeli elnöke. (Dr. Dr. Ing. h. c. Wappes, Ehrenkurator des Deutschen Forstvereins.) 1—7. old.

A nagynevű német erdész most töltötte be 80. életévét és a szerző ebből az alkalomból különösen azokra a fáradozásokra mutat rá, amelyekkel *Wappes* a régi Ausztria és Németország erdőgazdasága közötti kapcsolatot igyekezett szorosabbra fűzni.

Hampel: A fekvő törzsek mérésénél alkalmazott képletek pontosságáról. (Die Genauigkeit von Formeln zur Messung liegenden Holzes.) 8—16. old.

A gyakorlatban leginkább használt *Huber*-féle eljárást *Smalian*, *Hossfeld*, *Newton—Riecke*, *Gauss—Simony* és *Schiffel* képleteivel veti egybe és a mennyiségtani vizsgálódás eredményeként megállapítja, hogy az utóbbiak közül sem ad egyik sem számbavehetően nagyobb pontosságot.

Eldarabolatlan törzsek köbözésénél *Hossfeld* eljárása előnyösebb, de itt is a korona-százalékot kellene alkalmazni az állandó alakszám helyett.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1940. 1—6. sz.

Rohmerer: A „szelén-eljárás“, mint az erdészeti magvizsgálat segédeszköze. (Das „Selenverfahren“ als Hilfsmittel der forstlichen Saatgutbeurteilung.) 33—35. old.

Eidmann-nak az Erdészeti Lapok 1938. évi V. füzetében (481. old.) részletesen ismertetett eljárását *W. Schmidt* a gyakorlati alkalmazhatóság szempontjából nem tartja kielégítőnek. A müncheni egyetem erdészeti osztályának magvizsgáló állomása a kérdés tisztázására széleskörű, gondos kísérleteket végzett és a szerző ezeknek az eredményeiről számol be röviden. Nézete szerint *Eidmann* módszere a csírákéesség százalékos megítélésére megfelelő alapot nyújt és az adatok ingadozása főleg a kivitel-nél elkövetett kisebb-nagyobb hibákra vezethető vissza.

A hosszadalmas csíráztatási próbákkal szemben kétségtelenül a gyors eljárásé a jövő és ezért *Eidmann* munkája a legnagyobb figyelmet érdemli, de a gyakorlat számára csak akkor lesz ajánlható, ha további kísérletek a kivített megfelelően tökéletesítik.

Knuchel: † Henri Biolley. 1—7. old.

A mult év október 22-én 82 éves korában elhunyt világhírű svájci erdész emlékének szentelt méleghangú sorok.

Biolley neve a korszerű erdőművelés egyik legragyogóbb lapját, sok erdész szemében az erdészet szebb jövőjét jelenti. Az ő „ellenőrző eljárás”-a (*méthode du contrôle*) újból és újból visszatérő tárgya a szakirodalomnak, gyakorlati megvalósítása Couvetben pedig zárandokhelye a világ erdészeinek.

Kuhn és Meyer: Amerikai faházak. (Amerikanischer Holzhausbau.) 8—14. old.

Amerika lakosságának 80%-a még ma is tisztán, vagy naggyobbára fából készült házakban lakik és az Egyesült Államok fűrészáru-fogyasztása évente 60 millió m³ körül mozog.

Érthető tehát, hogy a faházak építésének művészetében Amerika messze megelőzi a többi országokat. Különösen, mióta a vegyi ipar kitűnő, gyúlékonyságot-csökkentő telítő-anyagokat tud harcra vetni a fa egyetlen hátrányával szemben. A rövid építési idő, a fűrészáru szabványosításán alapuló olcsóság, a könnyű átalakíthatóság, kitűnő szigetelési lehetőség és a csekély fenntartási költségek olyan előnyök, amelyek a kiegyensúlyozottabb amerikai gazdasági életben is sokáig biztosítani fogják a faházak iránti előszeretetet.

A szerző érdekes fejtegetéseit néhány szép fénykép kíséri, amelyek ezt az előszeretetet teljes mértékben meg is értetik velük.

Christians: A minőségi jel bevezetése a németországi rétegeltlemez-iparban. (Zur Einführung des Gütezeichens der deutschen Sperrholzindustrie.) 13—16. old.

A német faiparosok szövetségének rétegeltlemez-csoportja azért határozta el a minőségi jel (karikába foglalt sasfej) bevezetését, hogy útját egyengesse a más iparágakban is egyre jobban érvényesülő *szabványosításnak*. A minőségi jelleggel ellátott áru pontosan előírt minőségű és méretű fából, azonos ragasztóanyag felhasználásával készült rétegeltlemezért szavatol, amelynek műszaki tulajdonságai is ellenőrizhetők. Kétségtelen, hogy ez az újítás igen hasznos és egyaránt szolgálja a termelés és fogyasztás érdekeit.

Trysna: Gazdasági faépületek a káli-iparban. (Wirtschaftliche Holzbauten in der Kali-Industrie.) 16—18. old.

A fa kitűnő műszaki tulajdonságait — különösen ha fém-sókkal való telítés a gyúlékonyságot is a legkisebb mértékre szál-lítja le, — a korszerű ipari üzemek is igen nagyra értékelik. A szerző bemutatta képeken a 45 m támaszközü, 150 m hosszú, hatalmas fából épült csarnokokat látunk, amelyek minden mű-szaki követelményeknek megfelelnek.

Haug: Gyújtóbombák leküzdése faépítményekkel. (Brandbom-benkämpfung durch Holzkonstruktionen.) 20—23. old.

A légítámadások korában különös figyelmet érdemel ez az írás, amely a Svájcban végzett kísérletekről számol be.

A csekély súlyú és nem nagy átütő erőt képviselő gyújtó-bombák ellen az épületeket egyszerű faépítményekkel is sikeresen meg lehet védeni. Ezek a tető alatt, tető-, vagy földémszerűen elhelyezett védő-berendezések különösen akkor felelnek meg cél-juknak, ha tölgyfából készülnek — mert ez a legkevésbé gyúlé-kony — és olyan szerkezettel, amely megakadályozza a bombák átütését. Az erre vonatkozó elvek érvényesítését a szerző néhány érdekes fényképen is bemutatja.

DEUTSCHE JAGD. 40—45. sz. 1940.

Bruns: Vadetetés télen. (Die Wildfütterung im Winter.) 561—562. old.

A kétségtelenül költséges fáradozásnak csak akkor van kellő eredménye, hogy ha az etetés a vad élettanának, igényei-nek és a takarmány-féleségek tápértékének pontos ismerete alap-ján történik.

A szerző ezekre vonatkozólag ad — sok évi tapasztalata alapján — igen hasznos tanácsokat.

Heck: Az őstulok újból való kitenyésztése. (Die Neuzüchtung des Auerochsen.) 566—569. old.

Szarvasmarha-fajtáink tudvalevőleg a *Bos primigenius* L. leszármazottjai, amelynek érdekes alakját Korzika, Spanyol- és Délfranciaország sötétvörös színű tájfajtái mind a mai napig megőrizték.

A szerző az ezekből vett tenyészanyaggal a berlini állat-kertben 15 év alatt szinte tökéletes sikerrel visszatenyésztette az ősi formát, amelyet néhány érdekes fényképben is bemutat.

Krätzig: A szürkelúd tenyésztése. (Zur Hege der Graugaus.) 598—599. old.

A természetes tenyésztéshez elegendő a vadliba-fajták életkereteinek (*biotop*) zavartalan fenntartása, a vizek és nádasok kiméltése stb.

A mesterséges tenyésztésnek nagy nehézsége, hogy a vadliba-fiókák igen hozzá szoknak az emberhez és nehezen találhatnak vissz a szabad életbe. A tenyészanyagul befogott libák szárnyait nem szabad megnyírni, mert különben nem költenek. *Schorfheide*-ban a mesterséges tenyésztési kísérletek is sikerültek.

Philipowicz: Életem legerősebb szarvasbikája. (Der Hirsch meines Lebens.) 599—601. old.

A neves romániai vadász az erdélyi Kárpátokban zsákmányolt, 11 kg-os és 213.5 Nádler-ponttal értékelt agganest hordó bika elejtésének körülményeit írja le színesen.

Hoffmann: Új szempont a szarvastehén lelövésénél. (Ein neuer Gesichtspunkt beim Kahlwildabschuss.) 603—605. old.

Bruns szerint nem ritka jelenség, hogy egy-egy szarvastehén egész életén át csak hím-, vagy nőnemű ivadékokat hoz a világra. Ezt abból a körülményből is meg lehet állapítani, hogy némely tehén-falkában az 1—2 éves borjak mind hímneműek.

Ezen az alapon lehetőség nyílna a bika-állomány szaporítására. A kérdés még további vizsgálatot igényel, de mindenesetre komoly figyelmet érdemel.

THE EMPIRE FORESTRY JOURNAL. 1939. 2. sz.

A közel 10 íves, gyönyörű kiállítású, fényképekkel is gazdagon díszített kötet legnagyobbbrészt az angol gyarmatok erdőgazdaságával foglalkozik és ezért lapunk jelenlegi terjedelme mellett csak egészen röviden ismertethetjük.

Gray Tasmania állami erdőiről ad rövid áttekintést („*State Forests of the Empire: Tasmania*“, 202—211. old.).

Duff Észak-Rhodezia újonnan feltárt erdősegeinek tenyészteti, erdőművelési és általános gazdasági viszonyait latolgatva, az ottani rézbányák ellátása céljából az okszerű bányafa-termelés megszervezését kívánja. („*Timber for Copper Mines: A Problem in Northern Rhodesia*“, 212—220. old.)

Cummins tanulmányából („*Termite [White Ant] Research in Australia*“, 221—228. old.) megtudjuk, hogy Ausztráliának milyen súlyos gondot okoz az ott élő 150 termes-fajta, amelyek közül különösen a *Coptotermes*-ek okoznak óriási károkat.

Gorrie az indiai erdőpusztítások nyomán fellépő kopárokat és vadpatakokat mutatja be megdöbbentő adatokban és fényképekben, egyben javaslatot is tesz a baj orvoslására („*Some Problems in Erosion Control*,” 229—234. old.)

Summers Algeria erdőgazdaságáról közöl néhány érdekes fejezetet („*Some Impressions of Algerian Forestry*,” 233—243. old.), végül *Williamson* az Új-Zeeland fenyveseiben (főleg a *Pinus radiata*-állományokban leginkább célravezető ágnyesési eljárásokról számol be. („*Pruning of Timber Plantations*,” 253—258. old.)

JOURNAL OF FORESTRY. 1939. 12. sz.

Herbert: Az állami szervek és a kisbirtokok erdőgazdasága. (Public Agencies in Farm Woodland Forestry.) 915—919. old.

Az Egyesült Államok erdőterületéből mintegy 90 millió k. hold 5 millió farmer kezér van. Ezeknek a kis erdőbirtokoknak a kezelésével az állam eddig igen keveset törődött.

A fa közgazdasági jelentőségének egyre fokozódó növekedése azonban Amerikát is beavatkozásra kényszeríti.

A szerző azt javasolja, hogy a kopárosodás ellen szervezett „talajvédelmi körzetek” mintájára meg kell alakítani a farmerek erdőgazdasági kerületeit, amelyeknek a vezetése az állami szervek feladata lenne. Ezeknek kellene vállalnok az üzemtervek elkészítését, a birtokosoknak ingyen szaktanácsal való ellátását és gazdálkodásuk ellenőrzését, végül a kihágások megbüntetését.

Kittredge: Az egyetem viszonya az erdészeti kutatáshoz. (The Relations of a University to Forest Influences Research.) 919—921. old.

A kutatásügyi intézményeknek megfelelően képzett munkásokkal való ellátása az egyetem feladata és igen fontos, hogy az egyetem tanszemélyzete minél tevékenyebb részt vegyen a kísérleti állomások munkájában mert ezáltal szorosabb kapcsolatba kerül a gyakorlatban felvetődő kérdésekkel.

Potts: Az erdőterület egységenkénti levélterjedelmének a megállapítása. (A Method for Determining the Quantity of Foliage per Acre of Woodland.) 922—923. old.

A szerző alkalmazta érdekes eljárás a következő: A kiválasztott próbaterületen a gyomoktól megtisztított talajt vastag itatóspapírossal takarják le és a fák koronáit ólomarzenittal permetezik be, egészen addig, amíg a levelekről csepegni kezd a folyadék. Az összesen elhasznált folyadéknak, illetve a talajra

hulló részének a mennyiségéből azután könnyű kiszámítani — a területegységnyi levélterjedelem bevonására szükséges folyadék alapján — az összes levelek területét, ill. a területegységre eső levél terjedelmét.

Davis: Tűzoltó gépjárművek építésének újabb fejlődése. (Recent Developments in the Construction of Tank Truck Fire Apparatus.) 924—929. old.

Az amerikai nagy erdőtűzek leküzdése korszerű eszközöket igényel. Ezek egyre tökéletesebb kivitelben készülnek, amit a szerző bemutatva fényképek is igazolnak.

Andrews és Gill: Az ágak elhalási idejének megállapítása az élő fán. (Determining the Time Branches on Living Trees Have Been Dead.) 930—935. old.

Az általánosan ismert két eljárás közül az a gyakoribb, de kevésbé pontos, hogy az ágtonél kezdődő évgyűrűkből levonjuk a már ág nélküli fapalást évgyűrűinek számát. Megbízhatóbb eredményt ad azonban, ha az ág elhalása után fejlődő hegedési szövet évgyűrűit számoljuk meg.

Righter: Korai virágzás a fenyőféléknél. (Early Flower Production Among the Pines.) 935—938. old.

Erdei fáink általában csak az érettség bizonyos fokán hoznak termést. A szerző az egyik kaliforniai erdészeti kísérleti állomáson végzett megfigyelések eredményeit közli, amelyek igen meglepő adatokkal szolgálnak. A *Pinus*-fajták — különösen a keresztezések — ugyanis már igen korán tudnak tobozt fejleszteni (így pl. a *Pinus sinensis* már két éves korában). A táblázatban felsorolt 57 *Pinus*-fajtánál átlagosan a 6. évben következett be a magtermés.

Briggs: Ültetési kísérlet lomblevelű csemeték gyökereinek a kiszáradása folytán beálló következmények megállapítására. (Report of Planting Experiment to Determine the Effect of Root Exposure on Deciduous Planting Stock.) 939—943. old.

A sikertelen ültetés okául gyakran még ma is általánosságban a „helytelen kivitel“-t szokták megjelölni és ennél leginkább a csemeték gyökereinek a szállítás közben való kiszáradására törtenek utalás.

A szerző kísérletei arra a megállapításra vezettek, hogy a nedvkeringés megindulása előtt kiszáradt csemetéknek nem árt a gyökerek bizonyos mértékű kiszáradása, viszont a túlságos kiszáradást áztatással sem lehet többé jóvá tenni.

Childs: A hulladék elkorhadása a tarvágásban. (Decay of Slash on Clear-Cut Areas in the Douglas Fir Region.) 955—959. old.

Oregon és Washington államok douglasfenyő-vidékein a favágók gondatlansága következtében keletkező erdőtüzek igen nagy károkat okoznak.

Azzal az állítással szemben, hogy a korhadásnak induló hulladék megakadályozza a tüzek terjedését, a szerző kimutatja, hogy ez csak abban az esetben felel meg a valóságnak, ha a fölverődő gyomnövényzet a hulladékot kellő nedvességben tartja.

Rietz: A magpergető hőfokának hatása a csiraképességre. (Effect of Five Kiln Temperatures on the Germative Capacity of Longleaf Pine Seed.) 960—963. old.

Az érdekes kísérletek szerint a *Pinus palustris*-mag csiraképessége akkor a legjobb, ha 35 C° hőmérséklet és 20%-os viszonylagos páratartalom mellett pergetik.

JOURNAL FORESTIER SUSSIE. 1939. 11—12. sz.

Badoux: Az 1939. évi zürichi országos kiállítás erdészeti csarnoka. (Le pavillon „Notre bois“ à l'Exposition nationale de Zurich 1939.) 221—246. old.

A kiállított anyagot három csoportba osztották: 1. Az erdészeti csoport művészi mintákban, rajzokban és könnyen áttekinthető táblázatokban ismertette Svájc általános erdészeti viszonyait (talaj, éghajlat, az erdők megoszlása, hozadéka és védelme, vadpatakszabályozás, erdőrendezés, erdei termékek közelítésére és szállítására szolgáló berendezések, erdészeti kísérletügy, stb.). 2. A szerfacsoport a fa műszaki tulajdonságait, a rovarkárosítókat, gombabetegségeket, a fát mint építőanyagot (fahidak, faházak, szobrok) mutatta be. 3. A tűzifa- és fafeldolgozási csoport a fűtésre szolgáló berendezéseket, a szénítést, gázosítást, cellulóze, tannin és cukor előállítását és famegmunkáló gépeket szemléltette. A szöveget igen szép fényképek egészítik ki.

Gut: A napfelkelte előtti klorofil-asszimiláció. (Assimilation chlorophyllienne avant le lever du soleil.) 251—258. old.

A szerző évekig tartó kísérletezés során megállapította, hogy nyári hónapokban a túlevelű erdők levegőjének CO₂-tartalma már éjjél utáni 2 órakor apadni kezd, vagyis a fényvesekben már több órával napkelte előtt megindul az asszimiláció. Minthogy a szerző ezt csak derűs napokon tapasztalta — fel-

hővel borított időben soha, — arra a következtetésre jutott, hogy a jelenséget a jóval előbb ideérkező ibolyántúli sugarak idézik elő. Megállapításai szerint az asszimiláció derült nyári napokon 3—4 órával napkelte előtt indul meg, az első órában igen erős, míg a napkeltét közvetlenül megelőző órában gyengül.

Útmutatás kifogástalan erdei famagvak kiválasztásához és vetésre való előkészítéséhez. (Guide pour le choix et la préparation de semences forestières de qualité irréprochable.) (Egybeállította a svájci állami erdészeti kutató intézet s az államerdészeti igazgatás.) 260—267. old.

A kutató intézet 30 évi kísérletezés eredményeként bebizonyította hogy a magtermő fa élettani és szöveti tulajdonságait a magról kelt egyedek öröklik.

Az útmutató három fejezetére oszlik.

Az I. fejezet a vetőmagot szolgáltató faállományok és fák helyes megválasztását tárgyalja. Lényegesebb rendelkezései: Az erdőtiszt és altiszt együttes helyszíni bejárás során válasszák ki azokat az életerős fákat, amelyek magvát gyűjteni kell. De még az ilyeneket se szedjük abban az esetben, ha közelükben (300—500 m távolságon belül) ugyanannak a fafajnak kores, satnya egyedei is előfordulnak (megtermékenyítés!). Külföldi fanemeknél a második nemzedék, vagyis a már meghonosodott fák adnak jó magot. Beteg állományokban az egészséges törzsekről szedjünk magot, amelyek szemmel láthatólag ellent tudnak állani a betegségnek. Magános fák legtöbbször rossz magot adnak (a megtermékenyítés hiánya folytán).

A II. fejezet a famagvak gyűjtésénél, eltartásánál s vetésre való előkészítésénél követendő eljárásokra vonatkozólag ad útbaigazításokat, mégpedig lomblevelűek és tűlevelűek, sőt egyes esetekben fanemek szerinti részletezéssel.

A III. fejezet végül a gyűjtött magvak vizsgálatát tárgyalja (ugyancsak lomb- és tűlevelűek szerint elkülönítve), amelynek hivatalos intézményei a lausanne-i és az oerlikon-i magvizsgáló állomások.

REVISTA PĂDURILOR. 1939. 12. sz.

Demetrescu: Az erdőgazdálkodás és a fűrészipar. (Economia forestieră și industria de cherestea.) 897—1012. old.

Erdőbirtokos- és erdész-szakkörökben újabban az a nézet kezd uralomra jutni, hogy Romániában túlságosan sok fűrésztelep dolgozik és ez az erdők nagyon gyors és fokozott kitermelésére vezet. A szerző ellenkező véleményen van. Statisztikai adatokkal s az

ország gazdasági viszonyaira való hivatkozással bizonyítja, hogy a szükségeset felülmúló, vagyis túlfejlesztett fűrésziparról nem lehet szó. Hiszen Románia jelentékeny mennyiségben szállít ki most is az országból rönköket, amit külföldön fűrészelnék fel.

Coman: Kiegészítő adatok Máramaros növényvilágának ismertetéséhez. (*Contribuțiuni la cunoașterea florei muntelui Farcău.*) 1013—1014. old.

A máramarosi havasok alpesi növényzetéből mintegy 90 különböző élő növényt sorol fel.

Fedorovici: A román államvasutak által át nem vett bükk-talpfák értékesítése. (*Valorificarea traverselor de fag refuzate de C. F. R.*) 1015—1019. old.

Az át nem vett bükk-talpfákat kár volna feltüzelni. Kerítés-cszlopokká csak újabb költséggel lehetne azokat átalakítani, ami megint nem fizetődne ki. Legcélszerűbb, ha az állam a maga üzemében szükséges iparvasutak építésénél talpfáknak használja fel azokat, megfelelően elfűrészelve és telítve. A szerző két talpfátelítési eljárást is ismertet.

Napi kérdések — Fahulladék. (*Problemele zilei — Deșeurile.*) 1023—1034. old.

A fa kitermelésénél és feldolgozásánál jelentkező hulladék, forgács mennyiségének csökkentése általános érdek volna. A kérdéshez — a lap felhívására — négyen szóltak hozzá: *Demetrescu, Manole, Criveanu* és *Ene*. Valamennyien azzal a hulladékfával foglalkoznak, amelyik az erdőn végzett munkálatok, főként a döntés alkalmával keletkezik. Megállapítják, hogy ez a hulladék elkerülhetetlen veszteség. Értékesítésénél csak jelentéktelen mellékhaszonvételre gondolhatunk (szenítés, cellulózgyártás stb.).

ŠUMARSKI LIST. 1939. 12. sz.

Balen: Harmadik közlemény a Földközi tenger partmenti erdeiről. (*Treći prilog poznavanju naših mediteranskih šuma.*) 673—691. old.

Főleg a szelid gesztenyével foglalkozik és a jugoszláv tengerparti Karszt erdősítésének az előbbrevitele a célja. A növény-földrajzi kutatások adatai bebizonyítják, hogy a szelid gesztenye

a tengerparti Karszt mentén állományalkotó fanem volt s őshonosságához kétség nem fér. A szerző felsorolja a Jugoszláviában, különösen a Cattaroi-öböl környékén ma is meglévő gesztenye-állományokat. Talajvizsgálatai alapján pedig megállapítja ő is, hogy a szelíd gesztenye határozottan „*calcifuga*” s legfeljebb 5%-os mésztartalmat tűr meg a talajban.

Vajda: Németország és Csehszlovákia tudományos erdészeti intézményei. (Neki podaci o znanstvenim šumarskim institutima u Njemačkoj i Čehoslovačkoj.) 691—699. old.

Előbb az eberswalde-i kísérleti állomást ismerteti, amelynek munkaköre: az erdőgazdálkodás jövedelmezőségének a fokozása és az erdőtenyésztési feladatok minél tökéletesebb megoldása. Ebből a célból 1000 állandó és 4000 ideiglenes próbaterületén minden törzset megszámozott és ezek növekedési viszonyait fanemenként állandóan behatóan tanulmányozza.

A volt Csehszlovákiában a háború után szervezték meg a földművelési minisztérium alá tartozó erdészeti kísérleti állomásokat Prágában, Brnóban és Selmecebányán. Ezek költségeit úgy fedezték, hogy az állami erdőkben temelt faanyag minden m³-e után valami csekély járulékot szedtek. Ez például szolgálhatna Jugoszláviának is.

Frančišković: A száraló üzemnél figyelembe veendő erdőrendezési elvek. (Prilog proučavanju taksaciolnih elemenata u prebirnim šumama.) 700—707. old.

Lapunk 1938. XI. számában közzétük *Frančišković* erre vonatkozó tanulmányát s az 1939. VI. füzetben *M. Radošević*-nek bírálatait. A szerző most *Radošević* bírálatára válaszol.

Perusić: A horvát bánság erdészete. (Šumarstvo u bano-vini hrvatskoj.) 708—710. old.

A jugoszláv horvát kiegészítés erdészeti ügyekben Horvátországnak teljes önkormányzatot adott. A horvát bánra ruházta az erdészeti ügyekben való teljes hatalmi rendelkezési jogot. A horvát bánsághoz tartozó erdők összes területe: 4711.107 kat. hold, ebből 24,3% állami, 42% községi és 33,6% magánbirtok, nagyjából leromlott sarjerdők, amelyekben sok a kopár. A szerző szerint az országos erdőgazdasági feladatok megoldására elsősorban meg kell szervezni az erdészeti közigazgatást 4 főosztállyal és a szükséges számú osztályokkal s ezek vezetését az ország legkiválóbb embereire bízni.

KÜLÖNFÉLÉK

HALALOZAS.

Terray Gyula ny. m. kir. főerdőtanácsos, január hó 31-én, életének 61. évében Miskolcon elhunyt.

Mint a kincstári erdőtisztai kar egyik széles látókörű buzgó tagja, a háború előtt a kapnikbányai, majd apatini m. kir. erdő-gondnokságot vezette, 1922-től kezdve pedig a miskolci m. kir. erdőigazgatóságnál teljesített szolgálatot egészen nyugalombavonulásáig. Egyesületünknek 1914 óta *alapító* tagja volt.

Nyugodjék békében!

SZEMÉLYI HÍREK.

A magyar királyi földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében *Kiss Zoltán* m. kir. erdőtanácsost Szolnokról, *Zakariás András* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Miskolcra Ungvárra a m. kir. erdőigazgatósághoz áthelyezte, továbbá *Olasz János* m. kir. főerdőmérnököt Kecskemétről Szolnokra áthelyezte és megbízta a m. kir. erdőfelügyelőség vezetésével, végül *Handschuh Győző* m. kir. segéderdőmérnököt Miskolcra Egerbe a m. kir. erdőfelügyelőséghez áthelyezte.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter *Nagy László* m. kir. segéderdőmérnököt a szolgálat érdekében áthelyezte Veszprémből a miskolci m. kir. erdőigazgatóság kerületébe, Rimaszombatra és megbízta a felsőbalogi m. kir. erdőhivatal vezetésével.

*

A Kalocsai Főszékesegyházi Káptalan *vitész Ujváry Géza* főkáptalani erdőmestert erdőtanácsossá léptette elő.

*

Dr. Szmrécsányi Lajos egri érsek *Urbánfy Ignác* urad. erdőtanácsost főerdőtanácsossá és *Wagner Lajos* urad. segéderdőmérnököt erdőmérnökké léptette elő.

ÚJ ERDŐMÉRNÖKÖK.

A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán az 1940. évi január hó 22-én tartott erdőmérnöki II. (régi rendszerű) és 23-án tartott III. (új rendszerű) szigorlaton *Madas András* jeles minősítésű, *Margó Pál*, *Kassai Jenő* és *Kollányi Antal* erdőmérnöki oklevelet nyert.

IN MEMORIAM!

Az egész világ szívszorongva figyeli azt a hősi küzdelmet, amelyet északi rokonaink folytatnak ket hónap óta szabadságuk és kultúrájuk védelmében.

Amikor mult év novemberében válságosra fordult Finnország sorsa, százezernyi levelet vitt onnan szét a posta a világ minden zugába. Az Ezer-tó országát ismertető füzet egy-egy példányát küldte meg minden finn férfi és nő összes külföldi ismerőseinek, néhány szívélyes hangú, erkölcsi támogatást kérő sor kíséretében.

Én is kaptam ilyen levelet. *Dr. Tertti Martti* írta, aki 1936-ban járt nálunk az Erdészeti Kutató Intézet Nemzetközi Szövetségének akkori nagygyűlése alkalmából.

A népes és hallgatag finn küldöttségnek *legfiatalabb*, vigkedélyű tagja volt. Az északiaknál ritka közvetlenséggel nyitotta meg a szívét nálunk, hogy elvigye magával a kora-őszi magyar tájak szépségét, a magyar muzsika és barátság lángját, melegítő emléknek hűvös hazájába.

Amikor utunk egyik soronkívüli pontjaként néhány felejtetetlen órát töltöttünk elnökünk, báró *Waldbott Kelemen* tolcsvai préházában és a jó hangulat tetőfokát érte, kedves finn barátom, akivel az úton igen összemelegedtünk, egyszerre elkomolyodott és azt kérdezte, mit tehetne a finn-magyar erdészbarátság tartós elmélyítése érdekében, mert úgy érzi, akármilyen messze szakadtunk egymástól, a gyakoribb érintkezés mégis csak hasznosan tudná szolgálni a két ország erdőgazdaságát.

Azóta több kartársunk járt kinn Finnországban és ott olyan baráti fogadtatásban volt részük, amely semmiben sem áll a hírneves magyar vendégszeretet mögött.

Egy fiatal magyar erdőmérnök, *Lovász Péter* most is ott él és a hareterekről küldi a tudósításait az egyik magyar napilapnak.

Tőle kaptam nemrégén a szomorú értesítést, hogy *dr. Tertti Martti*, a helsinki-i egyetem erdészeti karának adjunktusa és a

tanulmányi erdő gondnoka, *fegyverrel a kezében hősi halált halt hazájáért.*

Mint olyan sokan már eddig is finn kartársaink közül...

Öszinte megrendüléssel emlékezem kedves vendégünkre és velem együtt sokan a magyar erdészek közül, akik 1936 szeptemberében együtt jártuk a kongresszus tanulmányútját.

Rokonérzésünk, amely eddig is meleg bensőséggel kísérte finn testvéreink élet-halál harcát, csak elmélyül az áldozatok halatán és buzgó fohászuk száll a Mindenhatóhoz: óvja, tartsa meg Suomit!

M.

AZ ELSŐ GAZDATISZTI TOVÁBBKÉPZŐ TANFOLYAM!

Az ismereteknek iskolánkívüli gyarapítása, a tudomány és gyakorlat újabb eredményeinek birtokbavétele, ma egyformán kötelessége minden szakmának, amelyik hivatása magaslatán akar maradni és valóban kötelezettséget érez nemzetével szemben.

Ez a megfontolás vezérelte a *Magyar Gazdatisztek Országos Egyesületét* akkor, amikor erős elhatározással nekilátott az első gazdatiszti továbbképző tanfolyam megszervezésének.

Némi büszkeséggel mutathatunk rá, hogy a megtermékenyítő *gondolatot* az egyesületünk rendezte erdőmérnök-továbbképző tanfolyam (1938) példája szolgáltatta, amely a műszaki felsőoktatás *első* kiegészítője volt az országban. Örömmel láttuk, hogy próbálkozásunk hullámai most már a műszaki ágazatokon túl, a gazdasági érdekeltségeket is elérték.

A Magyar Gazdatisztek Országos Egyesülete a legutóbbi években annyi sikeres harcot vívott a gazdatiszti kar tekintélyének emeléséért, szociális helyzetének javításáért, hogy az előkészületre szánt idő rövideége ellenére sem kételkedtünk a vállalkozás sikerében.

Az eredmény minden várakozást felülmutat, mert a hívó szóra 260 gazdatiszt gyűlt össze Budapesten, a megnyitó napján.

Az állami birtokok és a magánuradalmak legnagyobb része hivatalos kiküldetés formájában tették lehetővé gazdatisztiüknek a részvételt. Ez annak az elvnek a legteljesebb méltánylását jelenti, hogy a *gazdaság vezetőinek szaktudásbeli gyarapodása a legjövődelműbb befektetés.*

A megnyitó valóban ünnepélyes keretek között folyt le február 2-án a Műegyetem közgazdaságtudományi karának dísztermében, a földművelésügyi miniszter jelenlétében, aki készséggel vállalta a tanfolyam védnökségét is.

Bevezetőül báró Vay Miklós országgyűlési képviselő, az egyesület elnöke, röviden vázolta a tanfolyam életrekeltését sürgető szempontokat, az előkészítés munkáját és a minisztertől a megnyitás engedélyezését kérte.

Vitéz gróf Teleki Mihály nemcsak mint a magyar földművelés legfelsőbb irányítója, hanem mint okleveles gazda is szólt gazdátársaihoz. Rámutatott a gazdatiszti kar munkakörének szélesedésével egyre növekvő és mind felelősségteljesebbé váló feladatokra, hangsúlyozta az elmélet és gyakorlat közötti kapcsolatok szorosabbra fűzésének szükségét, amelynek elősegítése a tanfolyam egyik legfőbb célja, és örömet fejezte ki a megmozdulás felett.

Legány Ödön m. kir. gazd. főtanácsos, a növény-nemesítés európai hírű szaktudósa, mint az egyesület alelnöke és a tanfolyam előkészítő bizottságának elnöke, záróbeszédében az egyesület hálás köszönetét tolnácsolta mindazoknak, akik a szervezés munkájában résztvettek, előadásokat vállaltak és a siker érdekében közreműködtek.

A tanfolyam 10 napját 44 előadás és több tanulmányi szemle töltötte ki.

A szakoktatás, a kísérletügy és a gyakorlat kiválóságai egymás után léptek a dobogóra és előadásaik felölelték a magyar mezőgazdaság egész területét, a tudománytól a jégkárbecslésig és a tőzsde ismertetéséig.

Különös jelentőséget kell tulajdonítanunk annak, hogy a megnyitó napján tartott három előadás a mezőgazdaság szociális kérdéseivel foglalkozott.

Szentiványi Béla m. kir. gazdasági főtanácsos, kegyesrendi jószágkormányzó „A gazdatiszti pedagógiája” c. előadása felejthetetlen élmény volt. A tanár és gyakorlati gazda sokévi tapasztalata és kitűnő emberismerete, ragyogó dialektikával párosulva, olyan távlatokat nyitott meg a figyelmes hallgatóság előtt, amely nekünk, az erdőgazdaság gondozóinak is sok megszívlelésre méltó útmutatást nyújthatna.

A gazdatiszti társadalom kari szétziláltságának és ezért csekély érvényesülési képességének az okát a gazdatiszti öntudat hiányában látja, amely viszont arra vezetendő vissza, hogy a gazdasági felsőoktatásügyi intézmények az ismeretközlésen túl nem terjeszkednek ki nevelési kérdésekre is és nem foglalják a tananyagot úgy egyetlen magasabb szempontú egységbe, amint azt pld. a filozófiai, jogi vagy orvosi tanítás teszi.

Gyakorlati pályáján a gazdatiszt lenne elsősorban a falu népének hivatott vezetője, a kezére bízott cselédség atyai gondozója, ezen keresztül pedig a jobb magyar jövő legeredményesebb

munkása. Hogy valóban azzá válhasson, kezdettől fogva ország-
építő *hivatásnak* kell éreznie a munkáját.

A bátor őszinteséggel nyilvánított bírálatot méltán jutalmazta a sűrűn kirobbanó tapsvihár.

Dr. *Perneckzy Béla* min. osztálytanácsos, egyetemi m. tanár a mezőgazdasági szociálpolitika törvényes intézkedéseit ismertette, *Bayer János* püspöki jószágigazgató, az egyesület alelnöke és *Rátky Frigyes* uradalmi kasznár „*A szociális gondolkodás a nagyüzemben*“ c. előadásukban pedig az elmélet figyelemreméltó, eredményes megvalósításáról számoltak be.

A kitűnő előadások sorában is megkülönböztetett figyelemben részesültek még a következők: *dr. Kreybig Lajos*: „A talajerő-fenntartás újabb irányelvei“; *Kemptoner Ernő*: „Racionalizálási kérdések“; *dr. Fleischmann Rudolf*: „A kompolti növénynevelőtelep“; *dr. Gesztelyi Nagy László*: „A gazdatiszt szerepe a termelés irányításában“; *dr. Vass Elek*: „A gazdatisztok helye az új földbirtokpolitika mellett“; *Legány Ödön*: „Növénynevelés és szaporítás“; *dr. Kund Ede*: „A talajvédelem és a csapadék kihasználása“; *dr. Schandl József*: „Korszerű takarmányozás“; *dr. Reichenbach Béla*: „Hozzunk gazdaságunkba helyes arányokat“; *dr. Halács Agoston*: „Munkateljesítmények fokozása az eszközök helyes megválasztásával“; *Latinovits József*: „Ezer gazdatiszt sorsa“ és végül *dr. Scherer Péter Pálé*, amelynek „A közép- és nagybirtok“ volt a címe.

Az utóbbit külön is kell emelnünk. A kiváló kögazda mögött már tekintélyes irodalmi mult áll és a közeli hetekben lezajlott vitákat is mind sikerrel harcolta végig. Adatai komoly vizsgálgatás eredményei és annyira meggyőzőek, hogy következtetéseit csak hasonló *komoly* érvekkel lehetne megegyeztetni.

Tudomásunk szerint a Magyar Gazdatisztok Országos Egyesülete könyvalakban is kiadja az elhangzott előadások szövegét. Ez igen öröndetes volna, mert a magyar erdőtisztai kar tudását is rengeteg érdekes ismerettel gyarapítaná, különösen *közgazdasági és szociális* vonatkozásban.

A rendező egyesület büszkén könyvelheti el ragyogó sikernek és maradandó értéknek az első tanfolyam eredményét.

Az volt az érzésünk, hogy a magyar gazdatiszti kar tulajdonképpen *most talált első ízben önmagára*, amikor belátta az összefogás és vállvetett munka szükségét.

Hogy idáig eljutott, az az egyesület kitűnő vezetőségének, mindenekelőtt azonban *Fáber György* ügyv. igazgatónak az elvitathatlan érdeme, akinek önzetlen és áldozatos munkájához továbbra is szívből sok szerenését kívánunk.

M.

Az „Erdészeti Lapok“ 1940. évi II. füzetének HIRDETÉSEI.

A lap irányával nem ellenkező hirdetésekét mérsékelt díjszabás mellett közlünk.

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) borgis betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttal szedett hirdetés milliméterenkint 30 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egy egész oldal ára 48 P.) Táblázatos és borgis betűnél kisebb betűfajttal szedett hirdetéseket másfélszeres egységgel számítunk. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

A támpéldány ára füzetenként 2 P.

Külön mellékek megegyezés szerint.

Adóügyekben előfizetőinknek díjmentesen szolgál felvilágosítással az Adó és Könyvvitel szerkesztősége, IX., Ferenc-körút 37 szám. Telefon: 32-2-60.

SILVA

Erdőgazdasági Vállalat k. f. t. Kőrmend

Erdeimag-nagykereskedés.

Magpergetőgyár. ♦♦ Csemétekeretek.

Központ: Kőrmend, telefon 52 ● Fióktelep: Zalaegerszeg, telefon 19

Ajánl: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlavóniai származású **tölgy- és csermakkot**, mindennemű **erdészeti és gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei cseméteket, diszfenyőket, disz- és sorfákat, diszcserjéket, rózsákat, gyümölcsvadoncokat és gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemétetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos képviselője.

A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.

Ügyv. igazgató: **Thiringer János** okl. erdőmérnök, a cég beltagja.

ERDÉSZETI MAGNAGYKERESKEDÉS

és csemetekerti cég

KEINER REZSŐ

okl. erdőmérnök

Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34.

Telefon:

155-641

Sürgőnycím:

KEINERMAG BUDAPEST

(Keresztény cég)

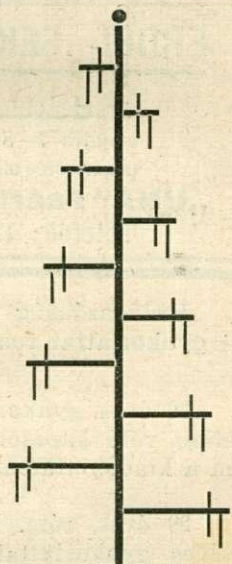
AJÁNLOK: fenyő- és lombfa-magvakat, kocsányos-, kocsánytalan- és csermakkot, fenyő- és lombfa-csemetéket.

VESZEK: tűzifát, szerfát, fűrészanyagot.

HÖNIG MÓR

vásárol: erdőket, kitermeléseket,
tűzifát és mindenfajta szerfát; elad:
tűzifát és kemény fűrészanyagokat.

Budapest, VII., Dohány-u. 14. Telefon. 14-36-98.

W

*Mindenféle tűzifát, szer-
fát, valamint tüzi- és szer-
fatermelést a legelőnyö-
sebb egységáron minden
mennyiségben vásárolunk*

inter Hermann Rt.

Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Tel.: 1-112-69

ERDEI-, FEKETE-, LUC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBÖLYEGFAT Vezetékoszlopok

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban kész-
pénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérünk.

„UNA“ Faértékesítő rt., Budapest V, Nádor-utca 21

Telefon: 129—451* szám alá

Erdőgazdaság kezelését, vezetését, felügyeletét vállalná 35
évi gyakorlattal rendelkező **erdőmérnök**. Címe a kiadóhivatalban.

32 éves gyakorlattal rendelkező **erdőmérnök** erdőgazdaság,
esetleg vele kapcsolatos tőgazdaság vezetését, kezelését vállalja.
Cím a kiadóhivatalban.

29 éves, róm. kat., nőtlen, középfokú erdésziskolát végzett,
kétéves gyakorlattal rendelkező **erdész**, állást keres. Címe a
kiadóhivatalban.

30 éves, kőbányaművelésben is jártas **erdőmérnök** állást változtatna. Címe a kiadóhivatalban.

Középfokú erdőgazdasági szakiskolát végzett **erdész** 35 éves, nőtlen, jelenleg felmondatlan állását változtatná. Címe: Erdész, Bábaapáti, Tolna vm.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Zalaegerszeg megyei városnál lemondás folytán megüresedett **városi erdőőri állásra** pályázatot hirdetek. Az erdőőri állásra csak olyan magyar állampolgár pályázhat, aki a huszadik életévét betöltötte, büntetlen előéletű és legalább az 1935:IV. t.c. 48. §. 1—4. pontjai valamelyikében felsorolt szakképzettséggel rendelkezik.

Az erdőőr javadalmazása: 1. Évi 300 (Háromszáz) pengő készpénz, amelyet havonként előleges részletekben fizetünk ki, 2. az állami rendszerű szakaltiszteket megillető családi pótlék, 3. szoba, konyha, kamra és istállóból álló természetbeni lakás, 4. négy öl tüzifa, 5. 2200 négyszögöl föld és egy kat. hold rét-használati jog, 6. legeltetés két tehénre és szaporulatára és 7. az erdei nyiladékok fűtermésének kaszálhatása.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy személyi okmányaikkal, erkölcsi bizonyítvánnyal, az erdőőri állásra való alkalmasságot igazoló hatósági tisztiorvosi bizonyítvánnyal, szakképzettségüket igazoló okiratokkal és esetleges eddigi alkalmaztatásukat igazoló okiratokkal felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám *f. évi február 18-án, déli 12 óráig* annál inkább adják be, mert a később beérkezett kérvényeket figyelembe nem veszem.

A közszolgálatban álló pályázók az előírt kellékekkel felszerelt kérvényeiket szolgálati úton nyújtják be.

Zalaegerszeg, 1940 január 29.

Polgármester.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága 1940. évre szükséges **5 130 m³ műhelyi erdeifenyő-áru** szállítására nyilvános versenytárgyalást hirdet.

Az alírt ajánlatot *„Ajánlat a 9862/1940. sz. versenytárgyalási hirdetményben közzétett műhelyi erdeifenyő-áru szállítására”* felirattal ellátott, sértetlen borítékban elhelyezve, pecséttel lezárva, a magyar királyi államvasutak igazgatóságánál (VI., Andrássy-út 75. III. 326. sz.) *1940 február hó 23-án, déli 12 óráig* személyesen vagy posta útján kell benyújtani, ahol a részletes feltételek is megtudhatók.

NUSSBAUM-STÄMME

rund, von 40 cm $\varnothing$ aufwärts oder in Bohlen
geschnitten und gedämpft 60 mm stark
kauft grösseres Quantum

JULIUS FRIEDRICH WEINHHEIM I. BADEN
DEUTSCHLAND

HIRDETMEŇY.

A leleszi volt úrbéres közönség a Lipcsemező község (Máramaros vm.) határában fekvő 1545 kat. hold kiterjedésű erdejét elszándékozik adni. A faállomány nagyrésze bükk. Szomszédságában kinstári erdőség. Vadállománya: szarvas, vaddisznó és őz. Vasúti állomás: Dolha 8 és Huszt 20 km. Jókárban lévő műúton közelíthető meg.

Bővebb felvilágosítást a leleszi úrb. vezetőség, vagy a leleszi körjegyzői hivatal (táv. b.: Lelesz 3. Zemplén vm.) nyújt.

FAELADÁSI HIRDETMEŇY.

Alsószinevér község volt urbéreseinek erdőbirtokossági társulata, 1940. évi február hó 26-án, délelőtt 10 órakor Alsószinevéren (ökörmezői járás), a község házában nyilvános szóbeli árverésen eladja az Alsószinevér község határában fekvő erdőbirtokának „Tésoati“ erdőrészében rendes évi vágásra kijelölt, szálaló vágással kihasználandó 1.000 m³ becsült, tövön álló fenyőfa-tömeget.

A vágásterület Alsószinevér—Huszt műúttól 1 km távolságra fekszik. A kikiáltási ár 12.000 P., a bántpénz 1.200 P.

Az árverési feltételek megtekinthetők az ökörmézői m. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltségnél a hivatalos órák alatt és alulírott nál.

Alsószinevér, 1940. évi február hó 2-án.

Friedmann Márton s. k.,
közirtokossági elnök.

Eladó 100.000 drb erőteljesen fejlett magas- és amerikai-körise esemete. Magasságuk 80—120 cm. Ajánlatot kér: Erdőgondnokság, Kéthely.